

**laiškas
lietuviams**

balandis/april 1975 4

GYVENTI IR JAUSTI SU BAŽNYČIA	111	Ses. M. Margarita
VYSKUPAS MOTIEJUS VALANČIUS — KOVOTOJAS UŽ LIETUVIŲ TEISES	112	Vincentas Liulevičius
VOLTERAS (1694-1778)	114	J. Venckus, S.J.
JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE (XXVI)	121	B. Krištanavičius, S.J.
KAIP LENGVA SUARDYTI ŠEIMĄ	124	Kunigas X
PAVASARIUI ATBUNDANT	128	Marija Eivaitė
EILĖRAŠČIAI	132	Vilija Vakarytė
KALBA	133	Pr. Skardžius
NAUJAS ISTORIJOS VADOVĖLIS X-AM SKYRIUI	135	Antanas Dundžila
TĖVYNĖJE	137	D. ir G. Vakariai
FILMAI	139	J. Prunskis
TRUMPAI IŠ VISUR	141	J. Pr.
ATSIUSTA PAMINĖTI	144	

Šis numeris iliustruotas Teresės ir Jono Bogutų fotografijos darbais. Viršelyje ir 127 psl.
— J. Bogutos nuotr.; 110 ir 126 psl. — T. Bogutienės nuotr. Nuotraukos iš “L.L.” jubi-
liejinės šventės (143 psl.) — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and
August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th
Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class
postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

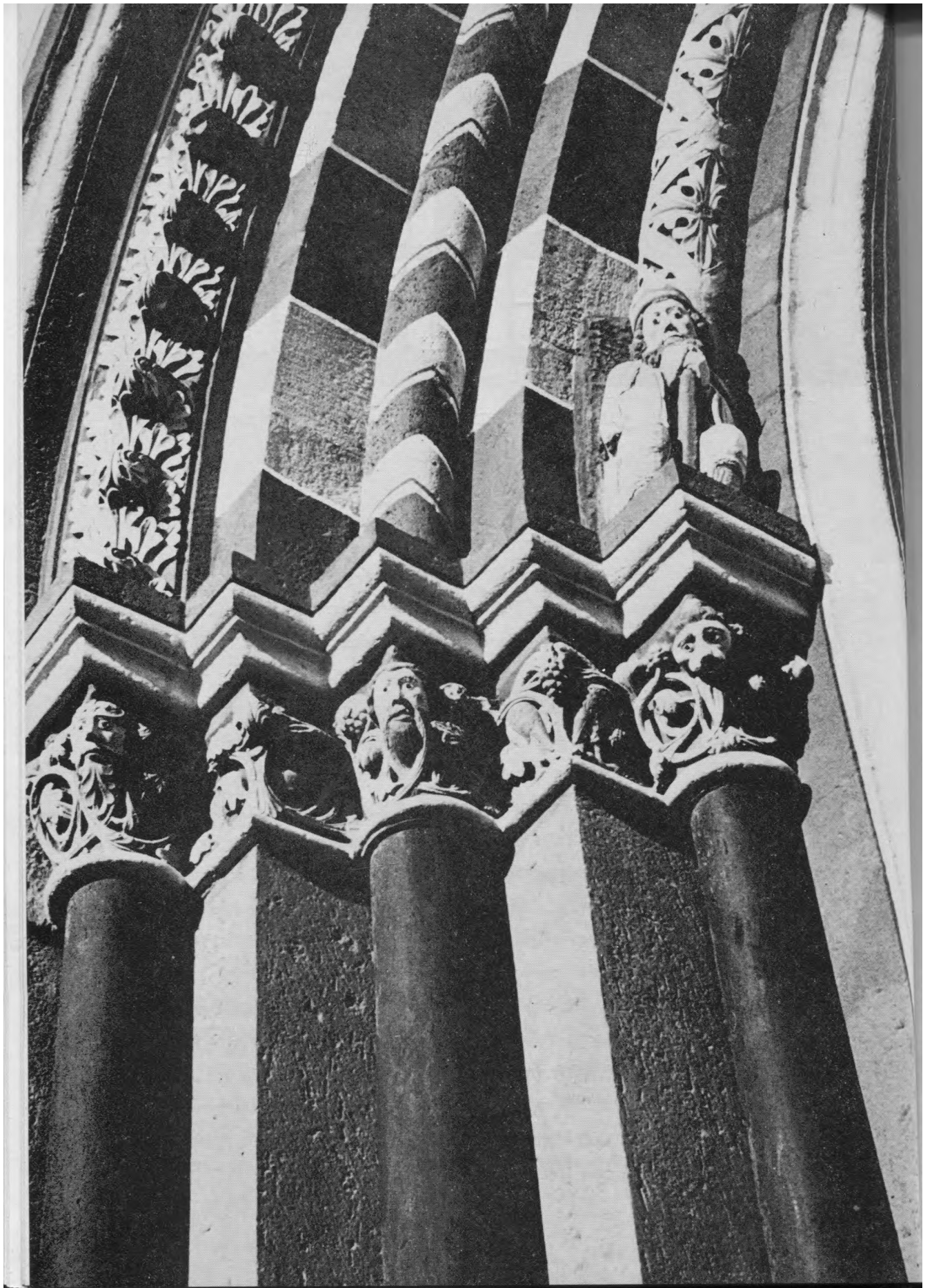

1975 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XXVI, NO. 4

Praėjus žiemai ir atėjus pavasariui, žmogus nė nepajunta, kaip ir jis prie tos pavasariškos nuotaikos prisitaiko. Pasikeičia jo būdas, išvaizda ir mintys. Ateina noras džiaugtis ir gyventi. Juk žmogus ne žiemos mirčiai, o pavasariškam gyvenimui yra skirtas.

Kai krito rudens lapai, atrodė, kad miršta gražioji vasaros gamta, miršta amžinai... Pralėkė trumpas žiemos akimirksnis – ir štai iš po tų pačių nukritusių lapų kelia galvas jaunutės, besišypsančios ir gyvenimu alsuojančios gėlės. Teisingai Marija Pečkauskaitė sakė: "Ak ne! Mirtis nėra baisi. Tai juokas, pasislėpęs už ašarų, džiaugsmas už sopulių, tai balžiedžio žiedas po sudžiūvusiais lapais" (Sename Dvare).

Kas galėjo tikėti, kad iš po sudžiūvusių ir suplėjusių rudens lapų stiebsis į saulę kvapios pavasario gėlės? Ir žmogaus gyvenimas yra pavasario gėlė. Tik laikinai rudens lapai ją gali paslėpti. Ateis pavasaris, ir ji vėl stiebsis į Saulę, kuriai ji yra skirta, kuriai ji auga ir žydi.

GYVENTI IR JAUSTI SU BAŽNYČIA

SĖS. M. MARGARITA

Tikriausiai visi pastebėjote, kad šiais metais Bažnyčia ypatingu būdu kviečia visą žmoniją į susitaikymą, atsinaujinimą, vienybę. Tie dalykai yra amžina žmonijos problema.

Apaštalas šv. Paulius antrame laiške Korintiečiams aiškiai sako, kad mums visiems reikia atsinaujinti, susitaikyti su Dievu ir su artimu. "Taigi, kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena — praėjo, štai atsirado nauja. O visa tai iš Dievo, kuris mus per Kristų sutaikino su savimi ir davė mums sutaikinimo tarnystę... Kristaus vardu mes maldaujame: Susitaikinkite su Dievu!" (2 Kor 5, 17-20).

Tame pačiame skirsnelyje apaštalas mums primena, kad mes, kurie esame Kristuje sutaikinti su Dievu, turime būti atsinaujinimo pasiuntiniais. "Juk tai Dievas Kristuje sutaikino su savimi žmones, nebeužskaito jiems nusikaltimų ir patikėjo mums sutaikinimo žinia" (2 Kor 5, 19).

Pagal šv. Paulių, atsinaujinimas bei susitaikymas turi įvykti kiekvienoje sieloje, kuri nori gyventi su Viešpačiu. Atsinaujinti tai reiškia grįžti prie darnos. Kiekvienas krikščionis turi pripažinti savo ribotumą ir klaidas. Atsiskyrimas, įvykęs tarp sielos ir Dievo, arba nesklandumai tarpusavio santykiuose su žmonėmis kelia vidinę įtampą ir yra išgyvenami kaip vidinis suskilimas.

Visiems liūdna, o kai kuriuos apima baimė ir neviltis, kai stebime televizijoje, ar girdime per radiją, ar skaitome spaudoj, kiek maža pasaulyje vienybės, meilės ir darnos, o vietoje to matome pasimetimą ir blaškymąsi. Visiems aišku, kad žmogus yra praradęs ryšį su Dievu, su artimu, gamta ir su savimi.

Juk ne paslaptis, kad milijonai žmonių viešai ar savo širdyje teigia, jog Dievo nėra. Jie neranda Dievo nei artime, nei gamtoje, nei eidami pro kryžių, nei ten, kur "du ar trys susirinkę Kristaus vardu". Taip pat

yra milijonai žmonių, kurie pripažįsta Dievą, skelbia Jį lūpomis, bet Juo negyvena.

Kai žmogus atsiskiria nuo Dievo, praranda Jį savo širdyje ir savo gyvenime, tuomet jam vis sunkiau pasidaro surasti Jį ir kūriniuose. Juk visa, ką mes matome, ir girdime, ir liečiame, ir kuo kvėpuojame, yra Viešpaties sukurta. Visa gamta, su visais jos turtais, sutverta ir pašventinta dangiškojo Tėvo, o žmogus yra tik jos užvaizdas.

Ta disharmonija, kuri yra tarp žmogaus ir gamtos, tartum simbolizuoja darnos netekimą savyje. Mes visi suvokiame ir primame save kaip vienumą, bet tuo pačiu metu jaučiame, kad kovojame savyje. Gal būt, niekas taip gražiai ir įžvalgiai neatskleidė tos vidinės kovos, kaip šv. Paulius laiške Romiečiams: "Taigi aš randu tokią įstatymą, kad, kai trokštu padaryti gera, prie manęs pritampa bloga. Juk, kaip vidinis žmogus, aš žaviuosi Dievo įstatymu. Deja, aš jaučiu savo kūno sąnariuose kitą įstatymą, kovojantį su mano proto įstatymu" (Rom 7, 21).

Šita suardytoji vienybė žmoguje yra šaltinis tos nedarnos, kuri atsiranda ir mūsų santykiuose su kitu žmogumi, mūsų artimu. Čia nekalbu apie karą, bet apie nuolatinį šaltąjį karą, kuris vyksta tarp tų, kurie turi žemiškų gėrybių gausiai, ir tų, kurie jų neturi, tarp vienos jėgos ir kitos: tarp stipriųjų ir silpnųjų; tarp darbdavių ir darbininkų; tarp baltųjų ir juodųjų; tarp ateistų ir tikinčiųjų; ir net tarp vyrų ir moterų.

Mūsų laiko žmogus savo genialiais technikos išradimais atrodo prašokęs save, o tuo pačiu metu jis gali būti žiaurus, net žiauresnis savo artimui už žvėrį.

Nuo tų bendrybių pereikime prie konkrečios realybės mūsų pačių gyvenime ir mūsų aplinkoje. Ar nėra nesantaikos mūsų šeimose, ar netrūksta vieni kitų supratimo tarp tėvų ir vaikų, tarp senesnės kartos lietuvų veikėjų ir jaunųjų? Kiek neskanos

kritikos mūsų spaudoje, kiek prasilenkimų su tiesa: kiek vieni kitų įtarinėjimų arba negarbingų varžybų tarp įvairių visuomenės grupių arba toje pačioje grupėje — dėl garbės ar populiarumo? Kyla klausimas, kaip išbristi iš tų negerovių. Šv. Tėvas, paskelbęs jubiliejinius šventuosius metus, kviečia mus visus atsinaujinti ir susitaikyti. Jam skaudu dėl nesantaikos tarp valstybių, dėl vykstančių karų ir nuolatinių pavojų naujiems karams, dėl pavergtų tautų ir tikėjimo persekiojimo jose. Jam rūpi krikščioniškų bendruomenių suartėjimas ir vienybė Kristuje. Ne kartą Šv. Tėvas ragino ir pačioje Katalikų Bažnyčioje pasireiškiančias skirtingas sroves į darną ir susiklausymą. Kaip vyriausias sielų Ganytojas, jis geriausiai supranta, kad nebus ramybės ir taikos pasaulyje, jei žmogus neatstatys jos savyje, nesusitaikys pirmiausia su Dievu. Todėl pirmoj vietoj kiekvienam iš mūsų ir visai žmonijai reikia būtinai atsinaujinti, ir tas atsinaujinimas vyksta Kristuje. Jame mūsų išganymas ir Jame mūsų geresnės ateities viltis. Naudokimės šventųjų metų teikiamom progom. Būkime atsinaujinimo pasiuntiniai kitiems!

VYSKUPAS MOTIEJUS VALANČIUS — KOVOTOJAS UŽ LIETUVIŲ TAUTOS TEISES

VINCENTAS LIULEVIČIUS

ĮVEDAMOSIOS PASTABOS

Iš Vyskupo Valančiaus veiklos susidarė didelis Žemaičių vyskupijos archyvas. Taip pat jo veikla atsispindėjo ir Kauno gubernatoriaus bei Vilniaus generalgubernatoriaus archyvuose. Istorikas kun. Antanas Alekna iš vyskupijos ir Kauno gubernatoriaus archyvų bei kitų šaltinių parašė vyskupo biografiją, pavadintą *Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius*, Šv. Kazimiero draugijos išleista 1922 (toliau naudosis sutrumpinimą AA). Jei Alekna, rašydamas biografiją, sa-

kė noris "praskleisti užmiršimo uždangą prieš vieną mūsų praeitą laikotarpį, garbingą vargais ir kovomis, ligšiol dar mažai tirti" (AA, 3 psl.), tai vėliau atsirado tikrai gausios literatūros apie Valančių. Kas tuo klausimu interesuotųsi, patartina pažiūrėti literatūros sąrašo Lietuvių Enciklopedijoje, 32 tome, po Valančiaus aprašo (530 psl.). Jų tarpe minėtinas Vaclovo Biržiškos darbas, paremtas vyskupijos archyvo dokumentais bei rusų administracijos išvežtais į Rusiją archyvais. Jis parašė Vyskupo Motiejaus Valančiaus biografijos bruožus, išspausdintus 1951 *Aiduose* (8, 9 ir 10 nr.; santrumpa — VB). Buvo atspausyta ir atskira knygtelė. Paskutiniaisiais laikais pasirodė graži Valančiaus biografija prof. kun. Stasio Ylos veikale *Vardai ir veidai mūsų kultūros istorijoje*, Chicago, 1973, 93-108 psl. (santrumpa — SY).

Valančius kilęs iš žemaičių laisvų, turtingų ir šviesių ūkininkų. Gimė 1801. Tai yra po šešerių metų po Lietuvos valstybės žlugimo. Tačiau jo gimimo mėnuo ir diena — vasario 16 — (kad ir senuoju kalendoriumi) suponavo galutinį jo darbų rezultatą — Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą. Vyskupu buvo paskirtas 1850. Į vyskupo pareigas atėjo su teologijos daktaro laipsniu. Mirė 1875. Taigi gyveno 74 metus, vyskupiją valdė 25 metus.

Yra mūsų tautos didelių asmenų, kurie nudirbo didelius darbus, bet jie veikė vienoje srityje, tad apie juos lengva kalbėti. Tačiau yra asmenų, kurių veikla yra labai šakota, todėl apie juos šnekėti tegalima, pasirenkant tik vieną kurią šaką, nes kitaip būtų tik perbėgimas, o ne panagrinėjimas jų veiklos. Paskutiniųjų kategorijoje yra ir vyskupas Motiejus Valančius, pasireiškęs įvairiose srityse. Jis buvo vyskupas, tad būtų galima kalbėti, kaip apie vyskupą-administratorių. Jis daug rašė. Net davė pradžią lietuviškai literatūrai. Tad būtų galima šnekėti apie jį, kaip rašytoją. Jis parašė istorinių veikalų (*Žemaičių vyskupystė*), tad būtų įdomu ir šios srities veiklą peržiūrėti. Jis gynė lietuvių tautos teises nuo rusų okupantų. Dažnai net liūto drąsumu kovo-

jo už jas, tad šio rašinio visas dėmesys ir bus nukreiptas į vyskupo Valančiaus kovą už lietuvių tautos teises.

Kad įstengtume susipažinti su vysk. Valančium, kaip kovotoju už lietuvių tautos teises, peržvelgsime šiuos svarbesnius lietuvių tautos istorijos vyksmo momentus:

- 1) Baudžiavines blogybes,
- 2) Švietimo pastangas,
- 3) 1863 sukilimo pasekmes,
- 4) Spaudos draudimą ir
- 5) Religinį bei tautinį persekiojimą.
- 6) Gale duosime Valančiaus kovos įvertinimą.

1. BAUDŽIAVINĖS BLOGYBĖS

Senajoje Lietuvos valstybėje veikė propinacijos teisė. Tai žemės savininko-bajoro teisė gaminti ir pardavinėti savo žemėje svaigiuosius gėrimus. Nors Rusijoje propinacijos teisės nebuvo, tačiau rusai, okupavę Lietuvą, propinacijos teisę bajorams paliko. Pagal tą teisę bajoras galėjo valstiečius versti nupirkti tam tikrą kiekį jo bravoro pagamintų svaigalų. Žmonės nupirkto "skystimėlio" neišliedavo, bet gerdavo, todėl girtuoklystė buvo labai išsigalėjusi.

Reikia manyti, kad girtuoklystė tuo metu buvo visuotinė problema. Blaivinimo mintį kėlė pop. Pijus IX, paskelbdamas blaivybės brolijos įstatų. Jie buvo išversti ir į lietuvių kalbą. Lietuvoje blaivybės idėją įgyvendino pirmiausia Užnemunėje. Iš to krašto perėjo į Žemaitiją.

Kai kurie dvasininkai ir Žemaitijoje pradėjo kovą su girtuoklyste. Iš tokių žinomas Jurbarko klebonas (Mikalojus Kirvelis), savo parapijoje suorganizavęs blaivybės broliją. Ta brolija turėjo milžinišką pasisekimą. Visi parapiečiai metė gerti svaiginamuosius gėrimus. Šiuo pavyzdžiu pasekė Gaurės ir Skirsnemunės klebonai. Vysk. Valančius, lankydamas Jurbarko ir Skirsnemunės parapijas, susižavėjo tuo darbu ir pats pradėjo piršti kitoms parapijoms pasekti minėtomis. Blaivybė Valančiui taip patiko, kad jis nutarė tą akciją išplėsti visoje savo vyskupijoje.

Vysk. Valančius pradėjo (1851.XI.1) sis-

temingą blaivinimo darbą. Pirmiausia įtraukė kunigus. Savo rašte dvasiškai jis rašė: "Išreiškiu visiems meilingiems Kristuje kunigams tą mano karščiausią linkėjimą, kad nei patys negertų, nei kitiems taipogi nerodytų degtinės arba romo ir taip parodytų, jog tapo savo ganomiems žmonėms pavyzdžiu" (AA, 86 p.).

Per dekanus rinko parašus iš kunigų, kad jie dedasi prie šio sąjūdžio. Taip pat rinko parašus iš kapitulos narių, seminarijos profesorių, katedros vikarų ir klierikų. Klierikus ragino pradėti naują kunigų kartą ir naują doros pakilimo gaidynę (SY, 101 p.). Valančius turėjo aiškią ateities viziją: "Užkietėjusieji gėrovai išmirs, išaugs nauja karta, sveiki ir stiprūs žmonės atgims" (AA, 87).

Rusų administracija pajuto, kad blaivybės sąjūdis naikina smukles, tuo būdu mažina išdo pajamas. Ir juos baimino to sąjūdžio vyksmo greitumas, nes blaivybė buvo įvesta visoje Žemaičių vyskupijoje per nepilnus metus (SY, 102). Greitai reagavo: "Policijai buvo įsakyta neleisti daugiau brolių steigti, o kur įsteigtos, uždaryti ir brolių sąrašus pristatyti gubernatoriui" (SY, 103).

Valančius nerimo. Jis tuoj parašė generalgubernatoriui, prašydamas sudrausti policiją, kuri jam trukdo blaivinimo darbą.

Vyskupas pakvietė ir dvarininkiją į šį darbą, prašydamas juos padėti kunigams tame darbe: panaikinti svaigalų vartojimą valsčiuose ir jų namuose, panaikinti svaigalų pardavinėjimą: "Šie vienas po kito atsiliepė, pritardami naikinti bravorus ir uždarinėti smukles kaimuose" (SY, 103). Tai buvo Rietavo Oginskis, Tauragės Vasilčikovas, Beržėnų Čapskis ir kiti. O kurie dvarininkai buvo priešingi tai idėjai, tai jie net nemokamai dalijo degtinę, kad žmonės neatprastų nuo jos. Net prie kelių nemokamai siūlė pravažiuojantiems degtinės (VB, 416).

Kai pradėjo uždarinėti bravorus ir smukles, rusų valdžia vėl įsikišo: tas darbas —ėjimas prieš vyriausybės tikslus. Už pardavimą degtinę akcyzo pajamos Kauno gubernijoje (1859) sumažėjo 67%. 1860 Kauno

gubernijoje blaivininkų buvo 83% visų gyventojų (AA, 109-113).

Smukles nuomojo žydai, kuriems blaivybė atėmė pragyvenimą. Jie stengėsi papirkinėjimais rusų administraciją kurstyti prieš blaivybę. O pati rusų administracija susirūpino dėl dviejų priežasčių. Pirmiausia, blaivybė sumažino Kauno gubernijoje dešimteriopai valstybės pajamas. Antra, policijai neliko krašte darbo, nes išnyko nusikaltimai (VB, 9, 416).

Kai rusų administracija įsakė brolijas uždaryti, motyvuodama, kad brolijos esančios lygios draugijoms, kurių be leidimo negalima steigti, tada brolių kunigai nebestėgė, bet vis tiek žmones ragino užlaikyti blaivybę. Tačiau ir tas rusams nebuvo primtina, nes vis tiek mažino valstybės pajamas. Muravjovas įspėjo vyskupą, kad jo kunigai nebandytų kurti kokių nors brolių. Žadėjo bausti pirmą sykį 100 rb., antrą — 200 rb. ir karo teismu grasino. Vyskupas prašė kunigus ramiai aiškinti blaivybę pamokslų metu, išeinant iš Evangelijos dvasios. Kunigai taip ir darė. O policijai kiekvienas tartas žodis apie blaivybę sakykloje buvo nusikaltimu minėtam generalgubernatoriaus įsakymui (AA, 115).

Kai kurie žemesnieji valdininkai net vertė valstiečius gerti, gąsdindami pabaudomis arba mokesčių pakėlimu. Kunigams kėlė bylas už pamokslus apie girtuoklystę. O vyskupas gynė kunigų teisę aiškinti žmonėms girtuokliavimo blogybes.

Didelė kova ir kietas ryžtas, nežiūrint pastangų sukliudyti blaivinimo darbą, blaivybę plėtė ir toliau (SY, 104). Atrodo, Valančiui to kova irgi buvo sunkoka, nes jis *Pastabose pačiam sau* (177 psl.) skundžiasi: "Velnias sukėlė prieš mane žydus ir visokius viršininkus... Žydai ir man davinėjo didžius pinigus, kad tik išsakyčiau kunigams nebešaukti ant girtuoklių. Atmečiau pinigų!"

Kova sunki, bet jos vaisiai malonūs. Valančius apie savo vyskupiją pranešime Romai galėjo didžiuotis. Jis rašė: "Apskritai visa liaudis pamaldumu, vaišingumu, žmoniškumu jokiai tautai pirmenybės neužlei-

džia. Nėra išsiskverbusio jokio blogo papročio, su kuriuo kovoti būtų reikalinga papos patarimas arba pagalba" (AA, 35).

Blaivybės platinimo vaisiai buvo pajusti ir vėliau, po Valančiaus mirties. Kai po 1905 sukilimo Lietuva susilaukė daugiau teisių, gavo leidimą (1908) organizuoti blaivybės draugiją, tai beregint atsirado 200 skyrių. Tuo būdu blaivybės idėja persirito ir į XX a., nes dar tebebuvo gyvi Valančiaus kovos atgarsiai.

Kadangi valstiečiai baudžiauninkai buvo beteisiai, tad vyskupo užtarimas jiems buvo labai naudingas. Vyskupas daug padėjo valstiečiams, moterystės klausimus besprendžiant. Kai kurie dvarininkai savo baudžiauninkams neleisdavo tuoktis, jei jam atrodydavo, kad jo ekonomiškais reikalais ta santuoka yra nenaudinga. Vyskupas pirversdavo tokius ponus to suvaržymo atsižadėti. Buvo ponų, kurie seksualiniams reikalams panaudodavo baudžiauninkų dukras. Valančius tuos iškrypėlius mokėdavo labai efektingai sutvarkyti. Pasiūtydavo ištvirtusių valdininkų. Valančius juos per aukštesnes instancijas net išvydavo iš krašto. Naikinant baudžią, dvarininkai pradėjo valstiečius nukelti į blogesnę žemę, arba duoti mažesnę plotą, arba atleisti be žemės ir t.t. Valančius stengėsi apginti valstiečių interesus. (B.d.)

VOLTERAS (1694-1778)

J. VENCKUS, S.J.

Visas 18-sis šimtmetis yra vadinamas Voltero (Voltaire) arba Enciklopedistų amžiumi. Turi dar kitokius pavadinimus, kaip Racionalizmo (Age of Reason) arba Šviesos amžius (Age of Enlightenment). Tame šimtetyje įvyko garsioji Prancūzų revoliucija (1789), turėjusi didelės įtakos kitų valstybių santvarkai. Tame pat šimtetyje susikūrė viena didžiausių respublikų — Jungtinės Amerikos Valstybės. Jos sąmoningai perėmė į savo konstituciją visas Voltero bei Enciklopedistų skelbtas politines ir religines laisves. Mūsų garbingieji Amerikos steigėjai-tėvai gerai pažinojo Voltero bei Enciklo-

pedistų filosofiją ir jų kovas už laisves. Voltero gerbėjai buvo ir jo raštus skaitė busimieji Amerikos prezidentai: Thomas Jefferson, John Adams, James Madison. Jeffersonas, John Adams, James Madison. Jeffersonas. Nepriklausomybės Deklaracijos autorius, 1786 m. atstovavo savo besikuriančiai valstybei Paryžiuje, išgyveno ten iki 1790 m. ir buvo jau Prasidėjusios Prancūzų revoliucijos liudininkas. Adams atstovavo Amerikos reikalams Prancūzijoje 1777-1779 m. Jis matė triumfines iškilmes Voltero garbei. Madisonas irgi gerai pažinojo Voltero filosofiją. Mums visiems žinomas posakis "Pursuit of Happiness" yra Voltero. Be abejo, ieškomoji laimė yra tik žemiška. Visos Amerikos konstitucijos laisvės yra Voltero minėtos: spaudos laisvė, kalbos laisvė. Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės. Sakinys "Man is born free and we see him everywhere in chains" yra paimtas iš Rousseau — jo veikalo "Contrat social". Amerikos steigėjai-tėvai paėmė tik pirmąją to sakinio dalį. Negrų prikiša, kad konstitucija nepanaikino vergų luomo. Gal todėl, kad Volterui tas klausimas nebuvo praktiškas.

Voltero laisvės rado didelį atgarsį Pietų Amerikoje, kuri beveik visa priklausė nuo katalikiškosios Ispanijos. Veikiai ten kilo revoliucijos, kai kuriose vietose gana kruvinos, neatsižvelgiančios nei į politines, nei į tautines, nei į ekonomines sąlygas. Jos pagimdė apie 20 naujų respublikų, kurių konstitucijos buvo sukurtos, vadovaujantis Enciklopedistų dvasia, dažnai labai nepalankios Katalikų Bažnyčiai, nors ši su savo vienuolynais tas tautas globojo, išauklėjo ir išmokė žemdirbystės. Tiesa, Volteras labai gyrė jėzuitų redukcijas Paragvajuje.

VOLTERO VAIKYSTĖ

Tėvas François Arouet buvo viena Paryžiaus notarų. Motina Marie-Catherine d'Aumart buvo labai graži, talentinga ir romantiška moteris. Šeimoje augo trys vaikai; du mirė kūdikio amžiaus. Volteras (krikšto vardu François-Marie) buvo jauniausias. Brolis Armand buvo labai pamaldus, pasininkaudavo, nešiodavo atgailos ašutinius marškinius; liko nevedęs. Sesuo Marie - Marguerite anksti liko našlė. Volteras ją

labai mylėjo ir globojo. Sesers duktė Madame Denis ir sūnus Abbé Mignot turėjo didelės reikšmės Voltero gyvenimui. Voltero motina mirė anksti, kai jis buvo tik 7 metų. Prisimena kaip labai socialią, svetimą, su daug kuo draugavusią. Apie koki nors religinį šeimos auklėjimą nebuvo kalbos. Tėvas, visada užimtas savo profesijos, auklėjimui neturėjo laiko. Visą vaiko auklėjimą pavedė krikšto tėvui Abbé Châteauneuf. *Abbé* paprastai reiškia kunigą, bet su kunigyste gal tik tiek turėjo bendra, kad gyveno iš bažnyčios turto. Šiaip jau buvo didelis cinikas, supasaulėjęs, ištvirkęs, turėjo savo sugulovę. Vaikui visiškai neaiškino tikėjimo. Užut katekizmo, įbruko į rankas vieną poemą, pavadintą "Moisade", kurios autorius — Lourdet. Vardas paimtas nuo Mozės. Mozė nebuvo koks nors Dievo paskirtas tautos vadas. Pats tokiu pasiskelbęs, leidęs įsakymus bei įstatymus ir buginęs tamsias žydų mases Dievo bausmėmis, kad jo paties geriau klausytų. Darytieji stebuklai nebuvo jokie stebuklai, tik pasakos ir legendos. Poema parašyta gražiomis eilėmis, todėl lengvai smigo į atmintį; 5-6 metų berniukas jau galėjo atmintinai deklamuoti ištisus posmus.

Kai vaikas pasiekė 9 ar 10 metų, Abbé Châteauneuf nusivedė jį į vienos draugijos susirinkimą. Tos draugijos vardas buvo "Le Temple" — Šventovė. Savo metu nariai vadinosi templariais, dar ir Maltos riteriais, kurie gynė Šventąją Žemę. Dabar jie nieko negynė, tik išsigimė. Buvo aukštosios aristokratijos žmonės, pasipuošę aukštais pasaulietiškais ir šventais titulais. Le Temple pasidarė tartum kokia ištvirkimo landynė: nariai girtuokliaudavo ir ištvirkaudavo. Jų tarpe buvo žinomas ir sifilis, vokiečių pramintas "prancūzų liga". Kodėl Abbé Châteauneuf vesdavosi vaiką į tokią negražią draugiją? Mat, berniukas kūrė labai dailias eiles, kuriomis darydavo daug džiaugsmo ir keldavo juoko, aprašydamas komiškus įvykius.

JĖZUITŲ MOKINYS

Jėzuitų kolegijose mokėsi nemaža vėliau pagarsėjusių Prancūzijos žmonių: Des-

cartes, Molière, Diderot, Corneille. Mokėsi ten ir Volteras. Kartais žmonės klausia, kodėl kai kada iš jėzuitų kolegijų išeina dideli Bažnyčios priešai. Kaip pavyzdį nurodo Volterą. Panašiai galima klausti, kodėl iš gerų katalikiškų šeimų kai kada išeina netikė vaikai.

Tėvas Arouet norėjo duoti savo sūnui gerą auklėjimą, todėl nusiuntė į jėzuitų kolegiją, kur susirinkdavo pačių aukštųjų aristokratų vaikai. Rytai daug karietų privažiudavo prie kolegijos ir išleisdavo vaikus, kurie, su kardais prie juostos, grakščiai ir pasipūtusiai lipdavo kolegijos laiptais. Jėzuitai su išskėstomis rankomis ir švelnia šypsena tuos jaunus markizus sutikdavo. Bendrabutyje buvo du skyriai: vienas — aristokratams, kurie galėjo turėti savo atskirus tarnus, antras — vidurinėsios klasės vaikams, paprastesnis. Volteras pateko į antrąją grupę. Vaikas buvo smulkaus sudėjimo, išblyškęs, įdubusiais skruostais, labai nervingas ir jautrus, bet tikrai gražiomis ir ugningomis akimis, kurios labai patikdavo kitiems, ypač moterims. Moterys jam visą gyvenimą pataikavo, net karaliaus dvare, kaip pati karalienė ir Madame de Pompadour, karaliaus Liudviko XV sugulovė, kuri praktiškai valdė Prancūziją ir 1784 m. net pačius jėzuitus išvarė iš savo tėvynės. Tų moterų tarpininkaujamas, Volteras yra gavęs daug visokių malonių iš jų vyrų, valstybės galiūnų. Berniukas labai gerai mokėsi, išmoko puikiai kalbėti lotyniškai ir rašydavo eiles Virgilijaus stiliumi. Bet buvo padykęs ir išdaigingas. Sugalvodavo įvairių pokštų. Pavyzdžiui, mėgdavo įmesti ledų gabalus į švęstą vandenį koplyčioje prie durų ir pačioje kolegijoje. Jam būdavo juokas matyti, kaip žmonės, įmerkę pirštus persižegnoti, greitai ištraukdavo ir surikdavo. Gal tai Volterui buvo simboliška: kaip šaldydavo švęstą vandenį, taip savo epigramomis šaldydavo žmonių širdyse tikėjimą.

Išbuvo kolegijoje 7 metus. Mokykla ruošdavo teatro vaidinimus, akademines šventes, prie kurių jis visada prisidėdavo savo plunksna. Tie teatro porengiai buvo

garsūs, ateidavo net pats karalius. Kartą Liudvikas XIV taip buvo sužavėtas, kad leido kolegiją pavadinti savo vardu: College Louis-le-Grand (1674). Volteras parodė kolegijai ir savo mokytojams daug dėkingumo. Pragarsėjęs, siūsdavo savo veikalus buvusiems mokytojams "pataisyti" ir net leisdavo taisyti, jeigu ką nors rastų prieš krikščionybę. Vėliau, pasidaręs karingesnis, pradėjo su kitais Enciklopedistais kritikuoti jėzuitų humanistines studijas. Sakėsi, pas jėzuitus išmokęs daug lotynų kalbos, bet ir "nesąmonių", kurios jam buvo tikybės pamokos ir religinės praktikos.

Baigus kolegiją, reikėjo rinktis profesiją. Tėvas vertė studijuoti teisę. Bet jaunuolis sakė norįs būti rašytoju, poetu. Tėvas galvojo, kad rašytojai yra nenaudingi visuomenei, našta tėvams ir badas sau patiems. Sūnus nenusileido.

KALĖJIMAI IR TRĖMIMAI

Visi žinojo, kad Voltero aštrus liežuvis ir labai nuodinga plunksna. Jo epigramų, satyros, ironijos net karaliai bijojo daugiau, negu bet kurio kito ginklo. Nors karalius Liudvikas XIV gerokai piktino žmones su savo sugulove, bet pastatė Versalį ir šiaip jau labai švietė, todėl vadinosi Karalium - Saule. Buvo despotas, sakydavo: "L'État c'est moi" — Valstybė — tai aš. Volteras parašė vertingą istoriją. Ji pakeitė istorijos rašymo būdą. Anksčiau buvo rašoma apie karaliaus karus ir taikas. Volteras parašė tautos kultūros istoriją. Liudvikas XIV prieš mirtį pradėjo daryti atgailą ir mirė kaip geras krikščionis su visais sakramentais. Jo įpėdinis Liudvikas XV buvo dar vaikas, už jį valdė regentas Pilypas II, Orleano grafas, ištvirkęs, labai palaido gyvenimo asmuo. Volteras parašė epigramą "Puero regnante" — Vaikui karaliaujant (t.y. Liudvikui XV). Joje kalba apie regento paleistuvystes. Už tą epigramą Volteras turėjo 11 mėnesių atsėdėti Bastilijoje (1717-1718). Tai buvo didelė bausmė. Volteras labai brangino laiką ir negalėjo net kalėjime likti nerašęs. Pirmasis ten parašytas dalykas buvo teatro veikalas "Oedipus" (tokių sukūrė iš viso 20). Kalėjime taip pat rašė

"Henriade" (apie Henriką IV). Kalėjime padidėjo neapykanta karaliams, kuriuos vadino tironais, despotais.

Kalėjime pakeitė savo pavardę. Nuo dabar kitokio vardo nebeturės, vadinsis trumpai VOLTAIRE. Kaip prie to naujo vardo priėjo? Kai kas mano, kad kilęs iš tėvo už Paryžiaus turėtos nuosavybės, vardu *Air-vault*, tik perstačius vietomis skiemenis — Voltaire.

Po kiek laiko vėl pateko į Bastiliją. Kartą buvo teatro ložėje su aukštos kilmės damomis. Įeina į ložę chevalier de Rohan, aukščiausios aristokratų kilmės. Pasveikina ponias, į Volterą pažiūri iš aukšto, nosį pakėlęs. "Kaip Tamstos pavardė, ar ne Arouet?" Vadinasi, nepripažįsta naujojo vardo. Tai pasikartojo dar kita proga. Volteras labai užsigavo ir iššaukė de Rohan į dvikovą. Bet kadangi ne aristokratas — ne lygus, dvikovos negali būti. Be to, klastingai išviliotą iš iškilmų pavežti karieta, de Rohan liokajai Volterą apmušė. Pats de Rohan kitoje karietoje davinėjo įsakymus, kaip mušti ir kiek. Volteras pasiskundė policijai, bet ši nieko nedarė. Kada pasiskundė de Rohan, Volterą antrą kartą pasodino į Bastiliją. Policija po poros savaičių pasiūlė rinktis: likti Bastilijoje arba būti ištremtam. Volteras pasirinko ištremimą į Angliją.

VOLTERAS ANGLIJOJE (1726-1729)

Volterui tai buvo kaip baigti koki universitetą. Išmoko gerai anglų kalbą. Skaitė Šekspyrą. Perskaitė poetus Pope, Swift ir filosofą Locke. Jam patiko Anglijos demokratinės laisvės ir Anglikonų Bažnyčios liberalios pažiūros. Visa tai Volterui buvo labai didelė ir naudinga mokykla. Kai mirė garsusis fizikas ir matematikas Niutonas, suformulavęs žemės traukos dėsnius, prizme suskaldęs baltą šviesos spindulį į spalvotus, buvo palaidotas Vestminsterio katedroje tarp karalių.

Volterui grįžus iš tremties į tėvynę, visi manė, kad, po visų kalėjimų ir trėmimų, bus ramus pilietis. Kur tau! Parašė vadinamuosius "Lettres philosophiques" (1734), kur išgyrė Angliją, jos laisves bei institucijas ir išpeikė atsilikusią Prancūziją su savo insti-

tucijomis. Valdžia jį vėl išvaro iš Paryžiaus. Volteras randa vietą pas markizą du Châtelet *Cirey* dvare, Lorenoje. Markizas — kariškis, dažnai gyveno toli nuo namų su savo pulku. Žmona — gera matematikė, labai susidraugavo su Volteru, kuris ją vis vadindavo "dieviškąja Emilija". Abu studijavo gamtos mokslus ir rašė knygas bei straipsnius apie Niutono mokslinius atradimus ir teorijas. Per dieną būdavo mokslininkai, o vakare — draugai. Toks gyvenimas tęsėsi 15 metų, iki markizės mirties (1734-1749).

SU KARALIAIS IR KARALIENĖMIS

Neturintį kur gyventi Prūsijos karalius Fridrichas II pasikvietė į Potsdamą (1750). Karalius buvo visiškai prancūzų kultūros, visada kalbėjo prancūziškai, rašė ta kalba eiles, o Volteras taisydavo. Fridrichas iki pietų būdavo karalius, po pietų — Voltero mokinyš, o vakare — abu geri draugai. Su Volteru draugauti nebuvo lengva, jis įsivėlė į finansines spekuliacijas su žydais, su aukso ir sidabro pirkliais; kilo viešas skandalas. Karalius turėjo nemalonumų. Be to, kaip dažnai, Volteras parašė piktą knygą apie Berlyno Akademijos pirmininką. Karalius įsakė budeliui tą knygą miesto aikštėje sudeginti. Pats Volteras jau nebenorėjo Potsdame ilgiau likti. Po trejų metų išvažiavo.

Gal įdomiausia Voltero draugystė buvo su dviem Rusijos carienėmis: Elzbieta ir Kotryna II. Elzbieta atsiuntė savo portretą, kurio rėmai buvo nusagstyti deimantais. Kotryna po savo vyro Petro III tapo cariene (1762-1796). Buvo Vokietijos princesė, ypač palanki Volterui. Sakėsi perskaičiusi visus jo raštus, save laikė ištikima Voltero mokine. Kotryna įjungė į Rusijos imperiją Alaską. Jeigu ne ji, JAV neturėtų Alaskos, nes ši būtų Kanados. Jos laikais įvyko trys Lietuvos ir Lenkijos padalijimai; Rusija gavo liūto dalį. Kotrynai turi būti labai dėkingi jėzuitai, nes ji neleido Rusijoje panai-kinti ordino ir mokyklų, uždrausdama savo krašte skelbti popiežiaus Klemenso XIV panaikinimo dekretą (1773). Jėzuitai Rusijoje išbuvo iki 1804 m., kada ordinas buvo atgaivintas. Fridrichas II savo srityse irgi

Francois Marie Voltaire

neleido jėzuitų panaikinti, nes Volteras nenorėjo, kad ordinas būtų persekiojamas prieš tolerancijos principą, nors Enciklopedistai prisidėjo prie vienuolijos panaikinimo.

Kotryna nupirko Voltero biblioteką, kuri ir dabar tebėra Leningrade. Kai biblioteka buvo įrengta su Voltero statula, carienė įėjusi prieš ją giliai nusilenkė ir pasakė, rodydama ranka: "Štai mano mylimasis mokytojas!" Volteras siuntinėjo Kotrynai auksinius laikrodžius, o ji — audinės ("min-ko") kailinius. Carienė dar norėjo iš Ferney, Voltero gyvenamosios vietos, padaryti Casa Santa, laisvamanių maldininkų šventovę, bet tai nepavyko be jos kaltės.

Reikia pasakyti keletą žodžių apie Enciklopedistus. Pats Volteras parašė "Dictionnaire philosophique" (1734) su 614 straipsnių alfabetine tvarka. Enciklopediją redagavo Diderot ir d'Alembert, o bendradarbiavo apie 60 filosofų, gamtininkų ir literatų, jų tarpe ir Volteras. Apėmė 28 tomus. Jos įtaka buvo nepaprastai didelė.

VOLTERAS IR L'INFAME

Po ilgo bastymosi ištremtas, Volteras pagaliau apsistojo Ferney. Tai buvo mažas prancūzų kaimelis visai prie Šveicarijos sienos, su 49 žemdirbiais. Volteras jį išplėtė, padidino iki 1200 gyventojų. Nuosavybės plotas siekė 21 mylių ilgio ir 9 pločio. Jo paties rezidencija buvo puikiai įruožta. Turėjo apie 50 karvių, 20 darbininkų. Įruošė laikrodžių dirbtuvę, šilko verpyklą, šilkinų kojinių audyklą. Tas kojines nešiojo pats ir siuntinėjo ponioms su patarimu: "Ponios, užsimovusios šias šilkines kojines, nebijokite rodyti savo kojų!" Laikrodžius siuntinėjo karaliams, karalienėms ir panašioms žmonėms. Aukštus svečius priimdavo iškilmingai. Buvo visų laisvamanių patriarchas ir prieglauda. Pats, kaip ir grafas Tolstojus, ardavo žemę, sėdavo, sodindavo parke medžius. Retų medžių sėklos gaudavo iš Kotrynos II. Pastatydino bažnyčią su parašu: "Deo O. M. (Optimo Maximo) erexit Voltaire" (1761). Kristaus paveikslas buvo labai panašus į patį Volterą. Kapelionas buvo plikagalvis. Volteras paprašė popiežių, kad kunigas galėtų atnašauti Mišias su peruku. Leidimą gavo. Pasistatė mauzoliejų, t.y. kapą. Galvojo, kad, jam čia mirus, Ferney pasidarys tartum kokia šventovė, kur žmonės plaukte plauks.

Volteras vedė labai plačią korespondenciją, parašė apie 6000 laiškų. Kai kurie parašyti labai neatsargiai ir neprotingai. Voltero biografijos labai nelygios. Jeigu kam Volteras nepatiko, galėjo apie jį pasakyti tikrai negražių dalykų, paimtų iš jo paties laiškų. Nuo 1760 m. pradėjo baigti visus laiškus Enciklopedistams žodžiais "Écrasez l'infâme!" — Triuškind niekšybę, crush the monster! Kas ta niekšybė buvo? Volteras buvo deistas, bet jo Dievas, be žmonių meilės, be apvaizdos — tai ne deistų Dievas, tas meilus Tėvas, žmonių mylėtojas. Volteras savo auklėjimo metu krikščionybės neišmoko, gyvendamas pradėjo labai jos neapkęsti. Ypač neapkentė Katalikų Bažnyčios. Nuostabiai nemėgo kryžiaus, vadino jį kartuvėmis. Labai nemėgo sakramentų, stebuklų ir relikvijų. Didžiai jam nepatiko Baž-

nyčios draugavimas su karaliais, pasaulietine valdžia. Volteras nepripažino Kristaus dievybės. Jam vis atrodė, kad Bažnyčia naudoja valstybę bausti netikėliams. Bet taip pat žinome, kad jis susirašinėjo su Benediktu XIV. Rašo labai gražiai, gale prideda bučiuojas šventas popiežiaus kojas. Išleido savo podukros brolių kunigus. Sakydavo meldžiasis: "Aš visada prašau Dievą, kad jis paverstų mano priešus kvailiais, ir Dievas mano maldas išklauso". Tad iš vienos pusės stato, iš antros griaua. Šiandien sakytume, kad jis kovojo ne tiek prieš Katalikų Bažnyčią, kiek prieš klerikalizmą, kuris tada buvo labai stiprus. Écrivez l'infâme — šalink klerikalizmą! Popiežius atsakydamas jam adresuoja laišką "Filio meo dilectissimo" — mano mylimajam sūnui. .. Benediktas XIV Volterui padėjo įstoti į Prancūzų Akademiją. Volteras buvo parašęs knygą "Mahomet", gerokai nukreiptą prieš krikščionybę, todėl Akademija atsisakė jį priimti. Tada Volteras rašo popiežiui, pasiunčia savo "Mahomet" ir dar kitų eilių. Šventasis Tėvas tikrai neturėjo laiko jo Mahometo skaityti, bet, dvasioje matydamas Volterą prie savo kojų, rašo "Dilectissimo filio"...

VOLTERO MIRTIS

Paryžiaus Teatras statė paskutinįjį Voltero veiklą "Irène". Nutarė pakviesti ir senelį autorių, kuris per 28 ištrėmimo metus neturėjo progos matyti Paryžiaus. Neprašė karaliaus leidimo, nes žinojo, kad negaus, o jeigu atvažiuos — neišvays. 1778 m. vasario 5 d. 84 metų senelis išsiruošė į sostinę, visų apverktas, nes jautė, kad jo daugiau nebematys. Pats Volteras mirti dar nemanė. Po penkių dienų kelionės arkliais atvyksta į Paryžių. Visi jį priima, visi lanko. Vienas buvęs jėzuitas (ordinas tuo metu buvo panaikintas), Abbé Gaultier, susirūpino jo nemirtingosios sielos išganymu. Parašė labai gražų ir nuolankų laišką. Volterui tas laiškas patiko, leidosi aplankomas. Abbé Gaultier atėjo, prisiminė drauge senus laikus ir draugus; pasiūlė susitaikyti su Bažnyčia.

Vasario 25 d. Volterui staiga pradėjo per burną ir nosį bėgti kraujas. Įdomu, kad

jis liepė pirma pašaukti ne gydytoją, bet Abbé Gaultier. Jo sekretorius Wagnière, protestantas, nenorėjo, kad Volteras taikytųsi su Bažnyčia. Išėjo, bet grįžęs sumelavo neradęs Abbé Gaultier namie. Volteras prie liudininkų pareiškė: "Ponai, jūs matote, kad aš norėjau padaryti, kas yra kiekvieno mirštančiojo pareiga". Atėjęs gydytojas pagal anų laikų mediciną nuleido tris podukus kraujo. Antrą kartą liepiamas pašaukti Abbé Gaultier, sekretorius negalėjo išsisukti; kunigas atėjo. Volteras norėjo atlikti viešą išpažintį, kaip būdavo primityviojoje Bažnyčioje. Abbé Gaultier pasakė, kad prieš išpažintį turįs atšaukti savo religines klaidas, parodyti, jog yra krikščionis. Volteras padiktavo: "Mirštu, tikėdamas Dievą, mylėdamas savo draugus, be jokios neapykantos savo priešams, bet nekėsdamas prietarų. Voltaire, 1778 m. vasario 28 d.". Po to klausia kunigą, ar viskas tvarkoje. Abbé Gaultier atsako, kad dabar neskubu, pasakysias vėliau. Jis tuojau nuėjo pas arkivyskupą, tas pašaukė Šv. Sulpicijaus kleboną, kurio ribose Volteras gyveno. Jie mato, kad tai deisto išpažinimas. Abbé Gaultier prašo smulkesnio išpažinimo. Volteras sutinka, norėdamas "turėti ramybės". Nuo ko? Nuo kunigų. Šį kartą adresuoją laišką savo klebonui. Atsiprašo, kad neateidavęs į bažnyčią dėl senatvės ir ligos. Dėkoja, kad atsiuntęs Abbé Gaultier, kuris išklausęs jo išpažinties. Pareiškia mirštas katalikų tikėjime, kuriame gimė; tikisi, kad Dievas būsiąs jam gailestingas ir atleisiąs kaltes. Jeigu įžeidęs Dievą ir Bažnyčią, tai Dievo ir Bažnyčios atsiprašas. Pasirašo: Voltaire, 1778 m. kovo 2 d. Abbé Gaultier nuėjo pas kleboną su tuo raštu. Klebonas pasakė, kad ir šis raštas nėra katalikų tikėjimo išpažinimas.

Volteras aiškiai žinojo, kad, jeigu nesusitaikys su Bažnyčia, miręs nebus krikščioniškai laidojamas. Jam visą laiką stovėjo prieš akis artistės Adrienne Lecouvreur laidotuvis. Buvo laisvamanė ir viešai nepadoriai gyveno. Prieš mirtį atsisakė priimti sakramentus, tai nebuvo krikščioniškai laidojama. Ją palaidojo naktį užmiesčio sąšla-

vyne. Volteras tose laidotuvėse dalyvavo, ir jam labai nepatiko. Dabar labai bijojo, kad pats tokių nesusilauktų, todėl darė tokių didelių nuolaidų. Daug kas buvo jo filosofijos vaisiai. 1765 m. keli vaikėzai išniekindami sulaužė kryžių prie tilto, kitą kryžių kapuose aptepliojo mėšlais. Kilo didžiausias pasipiktinimas. Vaikėzus sugavo, du nuteisė mirti, o trečias išsisukinėjo, kad būvęs apgautas. Vienas pabėgo į Prūsiją, kur, Volterui rekomenduojant, buvo Fridricho globojamas. Didžiausiam kaltininkui, 18 metų La Barre, buvo įvykdyta mirties bausmė. Pas jį rado Voltero "Filosofinį žodyną". Volterui labai nepatiko, kad jo raštai neša tokius vaisius, ir žmonės tai sužinojo.

Šios savo pirmosios ligos metu Volteras vienoje rankoje laikė žvakę, antroje — velnią už galvos. Iš vienos pusės, nori, kad Abbé Gaultier praneštų, jog atlikęs išpažintį ir paskelbtų tai laikraščiuose, bet iš antros — derasi su d'Alembert, kuris atstovavo Enciklopedistams. Vyskupiui ir klebonui svarbu, kad Volteras atšauktų pagonybę, kurią skelbė savo knygoje, ir pasidarytų nuoširdus krikščionis. O Enciklopedistams rūpėjo, kad liktų visiems laikams tikrojo racionalizmo apaštalas.

Volteras pagijo, gerai jautėsi ir daug dirbo. Buvo visur kviečiamas. Ruošė jam visokias iškilmingas šventes ir Teatras, nes ten buvo savas žmogus. Pakvietė jį Prancūzų Akademija, į kurią buvo priimtas 1746 m., net popiežiui padedant. Volteras iš tikrųjų savo gyvenime nebuvo masonas. Bet šį kartą ir masonai jį pasikvietė, nes visada kovojęs už masonų idealus. Gavo mūrininkų prijuostę ir kitus instrumentus. Priimdamas prijuostę, ją pabučiavo. Gavo skambius titulus. Iškilmėse dalyvavo ir Benjaminas Franklinas, didelis Voltero gerbėjas. Volteras dažnai su juo kalbėdavo apie naują Amerikos konstituciją. Amerika būsimi gražiausias ir laisviausias kraštas, ir jis pats mieliai ten emigruotų, jeigu būtų 20 metų jaunesnis. Kartą Franklinas atsivedė savo 17 metų vaikaitį ir paprašė, kad Volteras jį palaimintų. Šis, uždėjęs rankas ant jaunuolio galvos, angliškai pasakė: "My

child, remember God and Liberty!" Volteras labai apgailestavo, kad karalius jo nepakvietė į Versalį.

Gegužės 12 d. Volteras iš naujo pasijuto blogai. Kai kas iš jo draugų davė vaistų — opiumo, vadinamojo laudanum. Atrodo, kad ligonis paėmė per daug, pajuto svaigulį ir pikta ant širdies. Gegužės 16 d. draugai pamatė, kad ligonio gyvenimas baigiasi. Gegužės 30 d. Abbé Mignot pakvietė kleboną Tarsac ir Abbé Gaultier. Klebonas pašnibždėjo ligoniui į ausį, kad tartų: "Jėzau Kristau, pasigailėk manęs!" Volteras nusiuko, pamojo ranka ir pasakė: "Leiskite man ramiai mirti".

LAI DOTUVĖS

Voltero mirtis virto giliu žmogiškosios būties klausimu. Visi buvo matę mirtį gero, tvarkingo krikščionio, aprūpinto šventaisiais sakramentais. Bet kokia yra netikinčio filosofo mirtis? Enciklopedistai norėjo Voltero mirties tokios, kad galėtų būti pavyzdžiu racionalistams. Jo podukra, kurią vis vadindavo Belle-et-Bonne, vėliau, kai viskas nurimo, papasakojo, kad Voltero mirtis buvusi sunki. Mirė 1778 m. gegužės 30 d. 11 val. 15 min. vakaro. Giminės jo mirtį slėpė. Naktį kūną išbalzamavo, išėmė smegenis ir širdį. Kai klebonas galutinai atsisakė laidoti bažnytiškai, buvo kreiptasi į ministeriją, paskui į patį karalių, kuris atsakė: palikti reikalą tvarkyti kunigams, tik kad viskas vyktų be triukšmo ir papiktinimo.

Lavoną iškilmingai apengė, su peruku, pasodino į karietą su 4 arkliais, liokajus prilaikė. Kitoje karietoje važiavo giminės. Taip darė, kad žmonės manytų, jog važiuojas didelis ponas ir policija nedrįstų artintis. Nuvežė į Scellières cistersų vienuolyną, Troyes diecezijoje, apie 100 mylių nuo Paryžiaus. Kūną pašarvojo chore, vienuoliai atgiedojo mirusiųjų mišparus. Ryto metą atnašauta daug tylių mišių, 11 val. pats prioras, Voltero giminaitis, atgiedojo iškilmingas egzekvijas. Buvo palaidotas bažnyčios viduryje su užrašu: "Čia ilsisi Volteras". Kitą dieną prioras gavo laišką iš vyskupo Voltero krikščioniškai nelaidoti. Buvo atstatytas nuo viršininkavimo. Abbé Mignot

buvo paprašytas kūną perkelti kitur. Karstas išgulėjo čia iki 1791 m. Revoliucinė valdžia nutarė palaikus perkelti į Šv. Genovaitės bažnyčią, iš kurios buvo padariusi Panteoną garsioms žmonėms.

Ten Voltero palaikai gulėjo iki 1814 m. Napoleonas buvo ištremtas į Elbės salą. Atėjo nauja valdžia. Vieną gegužės naktį keli jauni vyrai atvyko su vežimu, įėjo į Panteoną, atidarė Voltero ir Rousseau švininius karstus, išėmė jų kaulus, sudėjo į maišą ir išvežė už miesto į sąslaviną. Ten iškasę duobę, užpylė juos žemėmis ir šiukšlėmis. Valdžia ir vyskupo kurija nujautė, kas atsitiko. Po kiek metų artimi Voltero giminės išmirė, ir niekas nebenorėjo laikyti jo širdies. Tada sugalvojo ją įdėti į karstą prie kaulų. 1864 m. atidarę karstą, rado jį tuščią. Tuščias buvo ir Rousseau karstas. Tada jau gyveno kiti žmonės, tai niekas nebesijaudino. Visa tiesa galėjo išeiti aikštėn.

JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

XXVI. TĖVŲ JĖZUITŲ LEIDINIAI

(Knygos ir brošiūros, originalai ir vertimai)

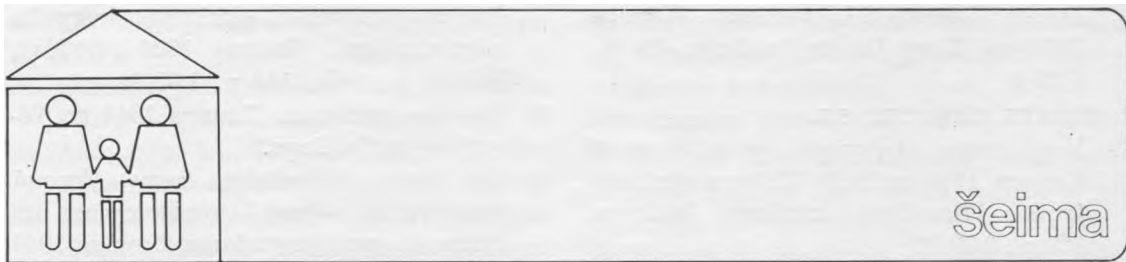
T. BENEDIKTAS ANDRUŠKA, S.J.

1. Žmogaus siela, jos esimas, dvasiškumas ir nemirtybė, Kaunas 1924 m., Šv. Kazimiero Draugijos leidinys, 88 p., 1,25 litai.
2. Jėzuitai, kas jie yra ir ko jie nori. Kaunas 1925 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 72 p., 0,30 lt.
3. Temperamentų rūšys ir jų pasireiškimai. Sekdamas K. Hochu parengė kun. B. Andruška, S.J., Kaunas 1926 m., Tėvų Jėzuitų leidinys, 72 p. 0,50 lt.
4. Dievo buvimas. Keli teizmo pasaulėžiūros pagrindai. Kaunas 1926 m., Tėvų Jėzuitų leidinys, 208 p., 3,00 lt.
5. Dieviškasis Išganytojas. M. Meschler, vertimas. Kaunas 1926 m., Šv. Kazimiero Draugijos leidinys, 476 p., 5,00 lt.

6. Malda. Šv. Alfonsas Liguori, vertimas. Kaunas 1926 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, brošiūra.
7. Didysis Jubiliejus 1926 metų. Kaunas 1926 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, brošiūra, 0,40 lt.
8. Kaip save auklėti ir tobulinti? II leidimas. Kaunas 1927 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 86 p., 0,50 lt.
- S. Švenčiausioji Dievo Motina Marija. M. Meschler, vertimas. Kaunas 1927 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 172 p., 3,00 lt.
10. Aukštyn. Šv. Aloyzo sekmadieniai. J. Schmitt, S.J., (Andruškos ir kun. St. Grigaliūno vertimas). Kaunas 1927 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 112 p., 0,30 lt.
11. Sugriautas lizdas. Apysaka iš didžiojo karo. Kaunas 1928 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,30 lt.
12. Romos Popiežius. Kaunas 1928 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 199 p., 2,00 lt.
13. Ar tik nebūti man kunigu? Laisvas vertimas. Kaunas 1929 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 58 p., 0,20 lt.
14. Moterystė tikėjimo ir proto šviesoje. P. J. Hoffmann, S.J., vertimas. Kaunas 1930 m. II laida. Tėvų Jėzuitų leidinys, 65 p., 0,30 lt.
15. Šeimyna Kristui. Krikščioniškoji šeimyna ir Jėzaus Širdis. Kaunas 1930 m. II laida. Tėvų Jėzuitų leidinys, 172 p., 1,50 lt.
16. Evangelijų kilmė ir jų tikėtinumas. Kaunas 1930 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 196 p., 3,00 lt.
17. Išpažintis. Kaunas 1931 m. III laida. Tėvų Jėzuitų leidinys, 139 p. 0,50 lt.
18. Pašaukimas. Nurodymai, kaip luomą rinktis. Šiauliai 1931 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 76 p., 0,40 lt.
19. T. Andrius Rudamina, S.J. Biografija. Šiauliai 1933 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 64 p., 0,60 lt.
20. Šv. Juozapas pagal Evangelijų pasakojimą. P. Dosenbach, S.J. vertimas. Kaunas 1934 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 336 p., 1,50 lt.
21. Šv. Jonas Berchmanas ir šv. Ignacas Loyola. Fr. Rouvier, S.J., vertimas. Šv.

- Kazimiero Draugijos leidinys, 50 p., 0,70 lt.
22. Eucharistijos liepsnos. Eilių vainikėlis Kristui Šv. Sakramente. Surinko kun. B. Andruška, S.J., Kaunas 1935 m. Šv. Kazimiero Draugijos leidinys, 52 p., 0,80 lt
 23. Kristus, Jo mesianizmas ir dievybė. Šiauliai 1935 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 336 p., 5,00 lt.
 24. Religinio atgimimo sąjunga. (Apie Maldos Apaštalavimą). Kaunas 1936 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 216 p., 1,00 lt.
 25. Ar man nestoti į vienuolyną. W. Doyle, S.J., vertimas. Kaunas 1937 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 70 p., 0,50 lt.
 26. Kristus ir moterys. D. A. Lord, S.J., vertimas. Kaunas 1937 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 63 p., 0,50 lt.
 27. Naujos religinės giesmės. Pateikta 63 giesmės su gaidomis. Kaunas 1937 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 116 p., 3,00 lt.
 28. Mintys ir patarimai jaunimo dvasiai kelti. Adolf von Doss, S.J., vertimas, 4 knygos. Kaunas 1929-1932 m., Tėvų Jėzuitų leidinys, 717 p., 5,10 lt.
 29. Gyvybės šaltinis. Eucharistijos kilmė ir jos reikšmė. Kaunas 1929 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 87 p., 0,50 lt.
 30. Manete in dilectione mea. Jėzaus Širdis ir kunigas. 1,50 lt.
 31. Į priekaištus taip atsakyk. (Šilų Jonuko slapyvardžiu) 1,00 lt.
 32. Darbininkas Matas Talbotas. Vertė T. B. Andruška. Kaunas 1929 m.. Tėvų Jėzuitų leidinys, 124 p., 1,00 lt.
 33. T. B. Andruška, S.J., Viešpaties Kančios homiletiški skaitymai. I dalis, "Kristus Alyvų Darže", kaina 0,50 lt. II dalis, "Kristus ir Kaifas", kaina 0,60 lt. III dalis, "Kristus ir Pilotas", kaina 0,70 lt. Tėvų Jėzuitų leidiniai. Kaimas 1939 m.
 34. D. A. Lord, S.J. Kristus ir Moterys, 34 p. Tėvų Jėzuitų leidinys, Kaunas, 1939 m. Antroji laida. Kaina 0,40 lt. T. Andruškos vertimas.
- KL. JUOZAS BELECKAS**
35. T. Juozas Beleckas, Palmių Pavėsy. Kaunas 1935 m., 262 p., 1,00 lt.
 36. Kauno Jėzuitų Gimnazija. Pirmasis Dešimtmetis, 1924-1934. Kauno Jėzuitų Gimnazijos leidinys. Redagavo J. Beleckas ir J. Danyla.
- T. ANTANAS BIELIŪNAS, S.J.**
37. Atmerk Akis, Dr. Tihamer Toth, vertimas. Kaimas 1935 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 219 p., 2,00 lt.
 38. Kristus ir Jaunimas, Dr. Tihamer Toth, vertimas T. A. Bieliūno ir K. Ulydo. Kaunas 1933 m.. Tėvų Jėzuitų leidinys, 179 p., 2,00 lt.
 39. Tu ir Ji. Jaunuolio santykiai su mergaite. Hardy Schilgen, S.J., vertimas. Kaunas 1932 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 212 p. Antroji laida, Chicago 1953 m.
 40. Tu ir Jis. Mergaitės santykiai su jaunuoliu. Hardy Schilgen, S.J., vertimas. Kaunas 1931 m.. Tėvų Jėzuitų leidinys, 224 p., 2,50 lt.
 41. A. Bangha, S.J., Tarp dviejų pasaulių. Tėvų Jėzuitų leidinys, Kaunas 1939 m., 164 p., 1,50 lt. T. Bieliūno vertimas (?).
- T. ROMUALDAS BLAŽYS, S.J.**
42. Dvylika Šv. Valandų. Tėvų Jėzuitų leidinys, Kaunas 1940 m., 80 p. 0,70 lt.
- T. JONAS BRUŽIKAS, S.J.**
43. Jėzaus Širdis ir šeimyna. Šeimynų pasiaukojimas Jėzaus Širdžiai. Kaunas 1931 m., Tėvų Jėzuitų leidinys, 61 p., 0,30 lt.
 44. Jėzaus Širdies novena. Karl Richstätter, S.J., vertimas. Kaunas 1932 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,10 lt.
- KL. JONAS DANYLA, S.J.**
45. Mokėk Gyventi. Fr. V. Foerster. Išvertė M. Pečkauskaitė, spaudai paruošė J. Danyla ir J. Senkus. Kaunas 1934 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 448 p., 3,50 lt.
- T. ANTANAS FINGERIS, S.J.**
45. Šv. Elzbieta Turingietė. 700 metų jos mirties sukaktuvių proga. Kaunas 1931 m.. Tėvų Jėzuitų leidinys, 51 p., 0,30 lt.
 47. Cantate Domino — Giedokite Viešpačiui. Bažnytinių giesmių rinkinėlis, skiriamas Tėvų Jėzuitų gimnazijos moksleivių pamaldoms. Kaunas 1928 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 154 p., 1,20 lt.
- KL. ALFREDAS FRICENAS, S.J.**
48. T. Mykolas Pro, S.J., ir jo draugai.

- Frantz Weiser, S.J., vertimas. Kaunas 1928 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 46 p., 1,20 lt.
- T. STASYS GRUODIS, S.J.**
49. Negimusios gyvybės panaikinimas. Kaunas 1935 m. V. D. Universitete Teologijos - Filosofijos fakulteto leidinys, 130 p., 3,00 lt.
50. Krikščioniškos dorovės mokslas, II laida. Stuttgart 1947 m. Išleido Lux leidykla. 176 p.
51. Modernieji laikai. Kaunas 1940 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,50 lt.
- T. JONAS KIDYKAS, S.J.**
52. Dorybių perlas. Adolf von Doss, vertimas. Kaunas 1930 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 146 p.
53. Farmerių Vaikai. Emest Drouven, S.J. Pasakojimai iš Vaccarijos užkampio Brazilijoje. Vertė J. Kidykas, S.J. Kaunas 1933 m., 85 p., 0,80 lt.
- KL. BRONIUS KRIŠTANAVIČIUS, S.J.**
54. Kas yra tie Eucharistijos Karžygiai? Kaunas 1934 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,30 lt.
55. Eucharistijos Karžygių rekolekcijos namie ir lauke. Kaunas 1934 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 38 p., 0,50 lt.
56. Vaikų Kalendorius. "Žvaigždutės" leidinys. Kaunas 1935 m.
- KL. A. MARKEVIČIUS, S.J.**
57. A. Rodriguez, S.J., Susivaldymas. Vertė A. Markevičius. Kaunas 1933 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 128 p., 1,00 lt.
- T. JONAS PAUKŠTYS, S.J.**
58. Žygis į amžinybę. Pal. T. Klaudijus Kolombieras. Kaunas 1939 m. "Žvaigždės" redakcijos leidinys, 160 p.
59. Šviesa iš darbininkų. Kaunas 1940 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p. 0,30 lt.
60. Religinio Lietuvos atgimimo kelias. Maldos ir Vyrų Apaštalavimas. Kaunas 1932 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,50 lt.
61. Mūsų užrašai. Maldos ir vyrų apaštalavimo nario užrašų knygutė. Tėvų Jėzuitų leidinys. Kaunas 1933 m.
62. Šių laikų apaštalams. Maldos apaštalavimo vadovėlis, skiriamas kuopelių pirmininkams. Kaunas 1934 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 144 p., 1,00 lt.
63. Fabrikų apaštalai. Kaunas 1940 m. Tėvų Jėzuitų leidinys.
64. Na, vyrai, pajudinkim žemę. Trumpi nurodymai Vyrų Apaštalavimo nariams, o ypač jų vadams. Kaunas 1940 m.
- KL. EDVARDAS PETRELEVIČIUS, S.J.**
65. Religinis vyrų atgimimas. Maldos ir vyrų apaštalavimas. Kaunas 1933 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 20 p., 0,30 lt.
- KL. STASYS RIMKEVIČIUS, S.J.**
66. Maldų rinkinėlis. Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės novena. 0,50 lt.
- KL. ANTANAS ŠEŠKEVIČIUS, S.J.**
- 37. Ką dangus kalba. Kaunas 1938 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 32 p., 0,25 lt.
- ĮVAIRIU AUTORIŲ TĖVŲ JĖZUITŲ LEIDINIAI**
68. T. Augustinas Ardt, S.J., Šv. Stanislovas Kostka, S.J., vertė V. Balsys ir V. Brizgys. Kaunas 1927 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 197 p., 1,00 lt.
69. Hardy Schilgen, S.J. Pamokymai Jau-navedžiams. Vertė J. M. Kaunas 1931 m., 80 p., 1,00 lt.
70. Kauno Jėzuitų Gimnazija. 1934-1937 metai. Kaunas 1937. Kauno Jėzuitų Gimnazijos leidinys, 64 p.
71. L. Žitkevičius, Čyru Vyrų Pavasaris. Kaunas 1935 m. "Žvaigždutės" leidinys.
72. F. Alcaniz, S.J. Meilės Sutartis, IV laida. Kaunas 1940 m., 38 p.
73. T. P. B., S.J. Po Kryžiaus Vėliava. Kaunas 1940 m., 332 p., 5,00 lt.
74. Jėzuitų Kalendorius 1940 metams. Kaunas 1939 m., 130 p.
75. Mons. Dr. Pr. Olgiati, Jėzaus Širdis ir mūsų laikai. Vertė J. Jokubauskas. Kaunas 1938 m. Tėvų Jėzuitų leidinys, 48 p.
76. Eucharistiškas pašnekesys. I ir II dalis. Po 1,00 lt.
77. Laiškai Karžygiams. I, II, III dalis. Parašė Kauno, Vilkaviškio ir Telšių vyskupijų klierikai.

Kaip lengva suardyti šeimą

Kunigas X

RAŠO VYRAS:

Kunige, patark ką daryti. Prieš 20 metų esu vedęs nuostabią žmoną: gražią, gerą, švelnią, išauklėtą, mokytą. Susilaukėme trijų vaikų ir per tą laiką buvome laimingi.

Prieš keletą mėnesių netikėtai radau pluoštą fotografijų, tarp kurių buvo keletas jaunuolių, su gana jausmingomis dedikacijomis. Suprantama, kad tuojau parodžiau žmonai, klausdamas, ką jos reiškia. Ji man atsakė, kad tų asmenų nepažįstanti, niekad tų fotografijų neturėjusi, o kadangi visa tai yra jau praeities dalykai ir yra grynai jos asmeniškasis reikalas, ji neturinti reikalo man ką nors aiškinti. Jos atsakymas mane pri-

trenkė. Pasakiau, kad nenoriu jos tardyti, juo labiau kuo nors kaltinti, juoba, kad vėdžiau ją nekaltą ir žinojau, kad ji nieko rimto nuo manęs nebuvo paslėpusi. Bet nieko nepadarysi: ji užsibarikadavo už savo "neatsimenu", "tau tas nesvarbu" ir netgi ėmė neigti aiškų faktą. Turiu pripažinti, kad visą laiką žmona man buvo atversta knyga, nuo manęs nieko neslėpdavo, netgi skarelės nenusipirkdavo be mano žinios.

Netrukus kitas įvykis sukrėtė mano gyvenimą ir baigia suardyti mūsų šeimą. Man prisistatė nepažįstamas kunigas, pasiūstas buvusio kitados mano žmonos sužieduotinio. Jis dabar sunkiai sergąs, nesą vilties pagyti, taigi, gal sąžinės graužiamas, norįs prašyti mane atleidimo, nes kitados, kai jau buvo vedęs, o mano žmona išteklėjusi, bandęs kartą ją viloti, bet gavęs griežtą atkirtį. Bet dėl to jaučiasi man nusikaltęs ir prašo dovanoti. Suprantama, kad iš mano žmonos pusės nebūta jokio tai vilionei atsakymo ar pritarimo. Tasai epizodas tik patvirtina žmonos garbingumą ir ištikimybę.

Po to, kai buvau radęs minėtas fotografijas, paklausiau žmoną, kodėl ji man niekad nepapasakojo apie tas buvusio sužieduotinio viliones. Ji man atkirto: "Prisiekiu prieš Dievą, mirusius tėvus ir mano tris vaikus, kad joks buvusis mano sužieduotinis ar simpatija niekad nėra padaręs bet kokių viliojimų ar pasiūlymų. Prisiekiu, kad tokio fakto niekad nėra buvę ir esu pasiryžęs, jei nori, tavo akivaizdoje atlikti išpažintį".

Kunige, dabar supras, kad aš išėsiu iš proto, nes nuo to laiko mano žmona tiek

"MISIJŲ" ŽURNALO LEIDINIAI

78. Celestino Testore, S.J., Baisiųjų raudonodžių vadas. Vertė St. Stasiškis. Kaunas 1933 m., 86 p., 0,80 lt.
79. Anton Huonder, S.J., Nelauktas kerštas. Vieno riterio išgyvenimas. Kaunas 1935 m. Vertė K. M-tis., 89 p., 0,80 lt.
80. Celestino Testore, S.J., Tigro iltys. Vertė J. Radzevičius. Kaunas 1935 m., 131 p., 0,80 lt.
81. W. W. Wiesenbach, S.J., Indėnų ir farapų lizde. Kolonistų nuotykių Brazilijoje. Vertė I. M., Kaunas 1935 m., 104 p., 0,80 lt.
82. Balduin Rambo, S.J., Tajo kalno didvyris. Vertė R. Krasauskas. Kaimas 1937 m., 100 p., 0, 80 lt.
83. Celestino Testore, S.J., Tigro iltys, II dalis. Vertė J. Radzevičius ir R. Klumbys. Kaunas 1936 m., 113 p., 0,60 lt.

jausminiu, tiek santuokiniu atžvilgiu pasidarė kita. Man atrėžia: "Nesi aštuoniolikinis. Pradėk kitaip gyventi". Bandžiau jai aiškinti, kad toks jos elgesys kenkia mūsų bendram gyvenimui, kad aš nenoriu teisti jos praeities, bet reikalinga, kad ji atmegztų tą paslapties mazgą, kuris mane kankina, ardo sugyvenimą, kad jos elgesys man nesuprantamas. Į tai jos atsakymas: "Ką aš tau turiu pasakyti? Nieko neatsimenu, nenoriu atsiminti, dabar gyvenu su tavimi ir tau — to turi pakakti".

Išdėsčiau atvirai visą padėtį, kuri veda mane į nervų pakrikimą. Nežinau, kaip turiu pasielgti, kada nėra nuoširdumo, bendravimo. Jausmai diena iš dienos vėsta. Kada kalbamės ir pokalbis nukrypsta į esamą padėtį, ji kaip ežys išitraukia į savo spygliuotą neprieinamą kamuolį. Gal aš klystu, bet kol mano žmona laikysis šio užsivėrimo, taika ir ramybė bus tik fantazija. Kalbu taip, nes jaučiu ramią sąžinę — nesu aš kaltas.

Prieš kelias dienas vienas vaikų, matyt, ką nugirdęs ar pastebėjęs pasikeitusią namų atmosferą, klausia motiną: "Mamyte, ar tu tikrai myli tėvelį?" Aš galiu atsakyti, kad ji visada mane mylėjo, buvo atsidavusi šeimai. Tad kodėl dabar viskas pasikeitė?

KUNIGAS ATSAKO:

Susidūrė trys neįtikėtinos situacijos: kunigo neprotingumas, vyro žiaurus tardymas ir žmonos absurdiškas neigimas.

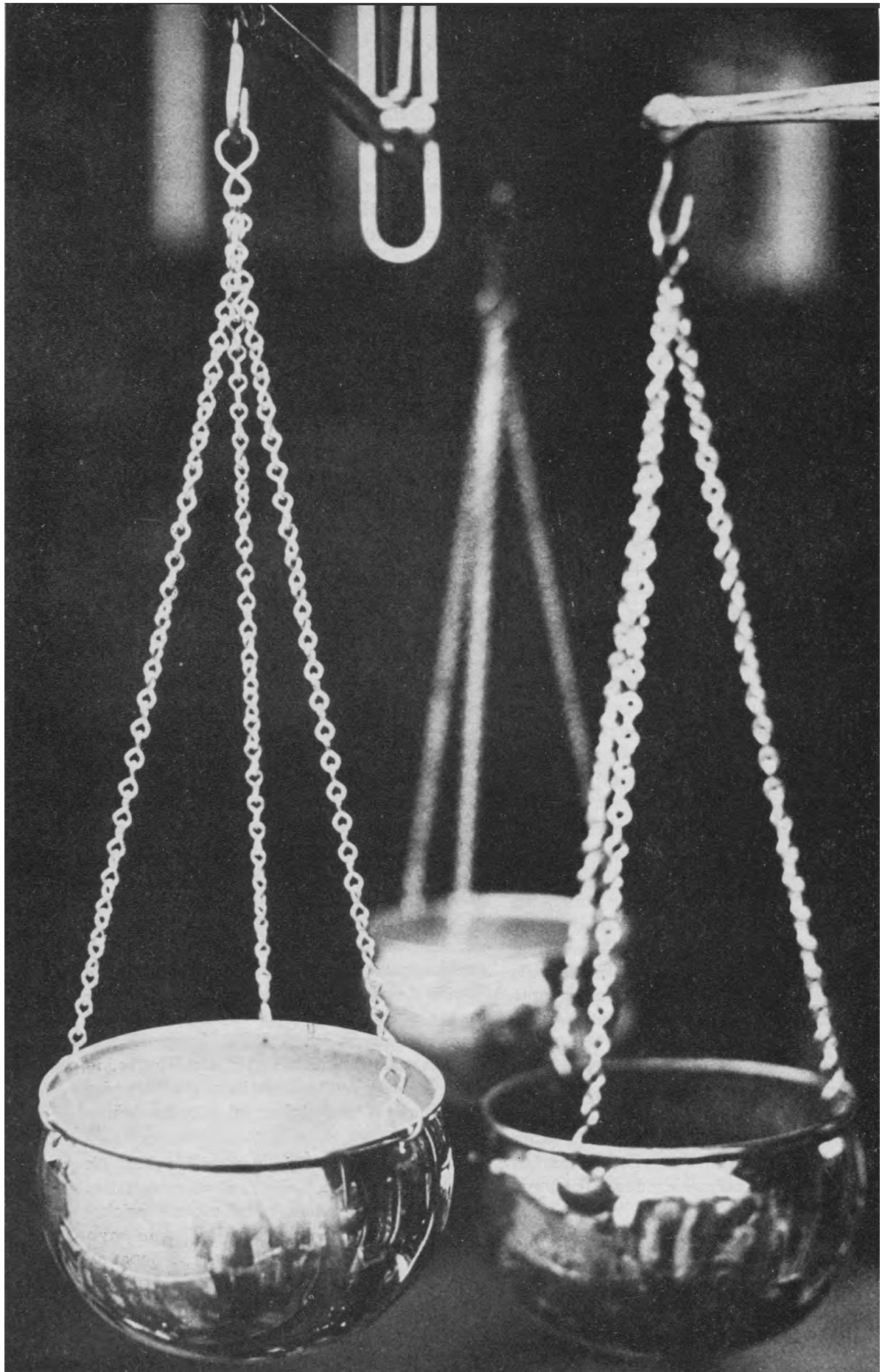
Pirmasis, nors turėjęs gerus norus, suklydo kunigas. Jis nesuvokė, kad, atskleidamas vyrui mirštančiojo prašymą atleisti už kažkada veltui žmonos viliojimą, sukels vyro smalsumą ir liguistą fantaziją apie žmonos ištikimybę. Tasai mirštantysis, būvęs kitados žmonos sužieduotinis, bandęs ją vilioti, kai jau abu buvo sukūrę savo šeimą, buvo atstumtas, dabar apgaili savo kvailą žingsnį, Dievas jam atleidžia, ir reikalas baigtas. Atskleidimas visa to niekam nepadės. Tiktai sudrums ramų dvidešimties metų laimingo gyvenimo vandenį. Tai buvo kunigo perdėtas uolumas ir kenksmingas pasitarnavimas. Geriau būtų buvę pirma pasikalbėti su žmona. Žmonių patarlė sako.

kad nereikia kištis į vyro ir moters reikalus. Jos reikėjo paklausti ir pastoracinėje veikloje.

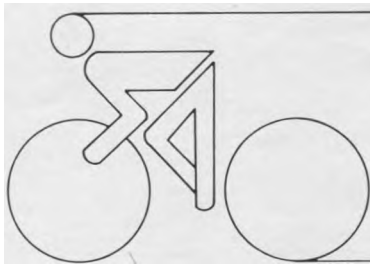
Nelogiška yra ir žmona. Jos nelogiškumas yra tipiškai moteriškas. Ji nieko blogo nebuvo padariusi, nieko neturi bijotis, o jos atvirumas išeitų jai tik į naudą. Bet ji viską neigia: fotografijas, viliojimus — viską. O tačiau fofografijos yra realybė, kunigas yra realybė, paliudijęs jos nekaltumą. Bet ne, ne ir ne. Elgiasi, tarsi staiga sugauta meilutė. Ji užsikirto, kai buvo paliesta praeitis, kurią ji buvo palaidojusi. Praeitis be dėmės, bet vis tiek praeitis. "Praeitis yra mano, ir tu neprivalai į ją kištis. Mano asmeniškos kovos praeityje yra mano, ir to gana". Gal tai yra pateisinama, bet sunkiai suprantama po dvidešimties metų atvirumo. Gal tai yra reakcija, kai ji mato jos ištikimybės įtariamą, netgi ieškant kažkokios uždraustos meilės šešėlių. Jos praeitis neturi būti niekieno paliečiama. Ji tam turi teisės. Gal tai yra jos griežto auklėjimo vaisius. Galėtų ramiai aiškintis, bet to nepadaro. Reikia pagerbti tokį jos nusistatymą, nes tai nėra joks vyro įžeidimas. Priešingai, ji jaučiasi įžeista, kai imama knistis po praeitį, kurią ji seniai palaidojo.

Bet kalčiausias vyras. Jis galėjo pradėti nuo kunigo papasakojimo, kuris turėjo jo akyse dar sustiprinti pasitikėjimą žmonos nekaltumu. Bet ne. Jis pradėjo absurdišką tardymą: "Ar tu tikrai buvai ištikima? Jei taip, tai vis tiek, kaip ten buvo? Ar tasai buvo vienintelis tavo sužieduotinis, kol mudu susipažinome? O gal turėjai ir kitų. Juk kartą sapne ištarei kažkokio Jono vardą". Ji ginasi, supyksta ir nenori apie tokias istorijas nė kalbėti. Vyras atrodo ramus, bet jį graužia noras žinoti, žinoti, žinoti. Kam ji neigia aiškius faktus? Nepagalvoja apie savo žmonos meilę, atsidavimą, ištikimybę per 20 metų, tarsi dabar tai būtų be jokios reikšmės.

Vyras pamažu tai, kas galėjo būti tik žmonos atvirumas, ima skaityti savo teise. Jis nieko nesupranta, netgi moters psichologijos. Moteris nemėgsta kalbėti apie savo praeities jausmus, bijodama, kad juos at-

Pavasariui atbundant

Marija Eivaitė

("Laiškų Lietuviams" konkurse premijuotas rašinys)

Visa tai įvyko prieš kelerius metus. Pykstu dar ir šiandien, tačiau jau dabar galiu apie tai galvoti ir rašyti per daugiau ar mažiau objektyvesnius akinius, neleidama jausmams per daug užsidegti ir žiūrėdama, kad neužsikarščiuočiau taip, kad vėl mano žodyne atsirastų nemandagių, negra-

skleidus gali įvykti nemalonių situacijų. O vyras, būtinai verždamasis į žmonos praeitį, pats sau kasa duobę. Jis pasidaro žmonos sąžinės diktatorium, jo smalsumas darosi patalogiškas. O tuo tarpu nuostabi dvidešimties metų harmonija dūžta į šukes. Toks vyras ne tik nėra protingas, bet net ir nekilnus. Jis galėjo parodyti, jog jam nepatinka žmonos užsivėrimas praeičiai, bet iš to nestatyti ant kortos savo šeimos laimės. Dėl to nereikėjo užsigauti, o verčiau žmoną atsiprašyti, kad bandė laužtis į jos paslaptį duris, už kurių tikriausiai nieko nėra.

Kas daryti? Susitaikyti, kad ir tokiais žodžiais: "Klausyk, brangioji, suprantu, kad aš neturiu kištis į tuos dalykus, kuriuos tu pasilaikai tik sau. Maniau, kad tau nebus sunku kalbėti, paaiškinti. Dabar suprantu negerai pasielgęs ir prašau dovanoti. Visa tai, ką man esi iki šiol davusi, yra brangiausia už viską. Nenoriu nieko kito. Daugiau nekasinėsi praeities kapų. Grįžkime į save ir būkime, kaip ligi šiol esame buvę".

Tokie žodžiai ir tokia vyriška draša parodys, kad vyras yra tikrai to vardo vertas.

žių ir tokių žodžių, už kuriuos kiekviena mama galėtų bartis, girdėdama tai jauną merginą tariant.

Kiekviena mergaitė prisimena geriausiai savo pirmąjį išėjimą su berniuku, ar tai būtų buvęs didžiausias malonumas, ar žiauriausias nusivylimas. Kiek ir aš prisimenu, mano buvo nei malonumas, nei nusivylimas, bet tiesiog tokia tragedija, kad po to ilgiausiai neturėjau jokio noro nei kalbėtis su berniukais, nei su įdomumu žvilgtelėti į juos. Jeigu tas mano pirmasis "date" nors gyventų kitame krašte ar net kitame mieste, tai bent niekada tenai nevažiuočiau, ir viskas būtų gerai. Bet juk jis čia pat! O vien dėl to nenorėčiau daugiau nebeiti į parengimus, ar į susirinkimus, ar ten, kur galėčiau su juo susitikti. Vien vengiant tokio pasimatymo, neverta man užsidaryti. Ar teisingiau pasakius, jis nevertas tokio mano pasišventimo.

Tą pavasarį lankiau antrus metus gimnaziją. Man tuo metu rūpėjo tik mokslas, sportas ir gamta. Į berniukus nekreipdavau daug dėmesio, ir neįdomūs man buvo tie mūsų rengiami mokyklos šokiai ar berniukų futbolo žaidimai, į kuriuos kas šeštadienį mano draugės entuziastiškai verždavosi.

Buvau jau kelis kartus atsisakius ir su juo išeiti. Nelabai jis man imponavo, nors mano tėvai jį tiesiog modeliu vadino. Atsimenu, pakvietė mane sutikti Naujus Metus kartu su juo kažkokiame baliuje, ir gal būčiau ėjus, bet nutariau, kad mano draugės, su kuriomis jau iš anksto susitariau praleisti paskutinį tų metų vakarą, man buvo ar-

timesnės prie širdies, negu jis. Mama bandė mane visokiais būdais sudominti, bet aš jai aiškinau, koks išmintingesnis vaikas drįs pakviesti merginą eiti į tokį ypatingai puošnų įvykį tik vieną dieną prieš. Juk ir aš turiu iš anksto planuoti, kaip pasipuošti, koki rūbą dėvėti ir kaip plaukus sušukuoti. Ir, be abejo, tokie nusprendimai užima merginai laiko. Pagaliau ir mama nutilo; ir taip aš jo išvengdavau, vis surasdamą kokią nors priežastį, ar tai būtų buvusi teisybė, ar išgalvota pasaka.

Po to jis mane paliko ramybėj, bet irgi ne per daug ilgai. Vieną šiltą pavasario rytą brolis šaukia mane eiti prie telefono. Jo balsą tuojau atpažinau.

— Na, labutis. Gal norėtumei pamiklinti kojytes? Eisim palašti teniso? Jau aikštelės sausos, tinklai uždėti, ir oras tikrai tenisui. Eikim.

Sunku man atsisakyti nuo sporto, o ypač teniso, kurio esu po ilgos žiemos tikrai išsiilgusi. O jis, žinau, moka atmušti sviedinuką ir net pataikyti į aikštę.

— Pažaisim ir tuoj grįšim, — kalbina jis, nesulaukdamas mano greito atsakymo.

— Gerai, — atsakau nenorom.

Diena buvo saulėta ir graži — ne per daug šalta ir ne per daug vėjuota. Visiškai tenisui. Skubiai užsidedu teniso baltus rūbelius, surandu batukus, pasirenku keletą geriausių iš visų blogų pernykščių sviedinukų ir susisuku plaukus į kuodą, kad nekristų man į akis. Mama džiaugiasi, kad pagaliau duodu tam "chance" parodyti, kad jis tikrai ne toks blogas. O brolis tik keistai užsikosi, suprunksčia sau į saują ir nusijuokdamas linki man "daug fun". Kodėl?

Greitai jis atsiranda, ir važiuojam link parko. Bet po kiek laiko staigiai jis man sako, lyg pusiau klausdamas, lyg pusiau tvirtindamas faktą:

— Ei! Tu tikrai nenori lošti teniso?!

Ir nelaukdamas mano patvirtinimo ar nuneigimo, jis pravažiuoja parką ir palieka vis toliau visas teniso aikštes.

— Na, ką čia sugalvojai? — klausiu pusiau piktai, kai sustojam prie raudonos šviesos, ir laukiau paaiškinimo.

— Mat, šiandien yra pirmutinė diena po žiemos sniego tirpimo — jis man aiškina.

— Ar ne geriau būtų nuvažiuoti į Forest Preserves? Žinau "the perfect place". — Ir be mano sutikimo suka toliau į 7-ąjį kelią.

Nuvažiuojam ten, kur, man atrodo, tik paukšteliai ir gyvulėliai gyvena — nė vieno žmogaus ar mašinos nesimato. Išlipam. Ir tuojau nulėkdamas prie mašinos bagažo, jis keistai nusijuokia ir, lyg būtų burtininkas, kuris staigiai stebina publiką ištraukdamas zuikį iš kepurės, skubiai iš savo bagažo traukia gitarą, vyno butelį, alaus ir čipsų.

— Matai? — jis žiūri į mane, lyg atlikdamas žygdarbį, ir šypsosi blizgančiom akim.

Ploti tai jau neplosiu, bet jaučiau, kad čia reikės tikrai saugotis.

Pasiimdamas savo "turtus", nurodo jis gražiausią sausą vietelę visame miške. Norom ar nenorom turiu pripažinti, kad tikrai gamta čia žavinga. Atsisėdam ant didžiulio medžio rąsto. Prieš akis dar ne visai sužaliavusios kalvos, o kitoj pusėj slėnis. Aš grožiuos visa tuo, bet jaučiu, kad atsinešėm nereikalingos civilizacijos, išibraudami į šią gamtos karalystę.

Nespėjus man dar kaip reikiant pasigrožėti atsibundančio pavasario gamta, prasižėda pietinė programa. Pasiėmęs savo gitarą, jis "dainuoja" eilę serenadų ir romansų. Nujausdama, kad negreit bus pertrauka, patogiai atsisėdu, parėmus galvą rankomis. Gal kitas jam pasisėkė taip užburti tokiu "koncertu", bet ne mane. O gal aš tik nesu romantiška ir nesuprantu jo geros muzikos? Na, kaip bebūtų, man neramu. Jeigu jis nors būtų koks nors viliojančiai aukštas, gražus ir tamsus Romeo, tai galėčiau iškęsti bet kokius nesuderintus gitaros ir balso garsus, bet šis, kuriam nė muzikos pamokos nepadėtų, jau man įgriso.

Pagaliau pastebėdamas, kad manęs nesugeba sudominti, padeda gitarą ir paima vyno butelį. Laikydamas butelį tarp kelių, nuplėšia sidabrinį popierių, atkemša jį ir laimingas pradeda gurkšnoti. Atsigaivinęs

ištiesia ranką ir siūlo man to raudono "burzgalo".

— Ne, nenoriu, ačiū, — papurtau galvą.

— Duoda — imk, muša — bėk, o rusko nelauk, — nusijuokia jis, šiek tiek nuste-
bintas mano atsisakymo.

Dar kiek nugėręs, pasiima vėl gitarą ir tęsia antrą programos dalį, šį kartą net įterpdamas tarp dainų ir teatrinių vaidmenų. Lyg būtų garsusis Tom Jones, jis groja kažkokias ispaniškas rumbas ir, linguodamas kūną, krato ir siūbuoja pečius. Nejau-
gi mano, kad aš mirsiu iš susižavėjimo!

Nerasdamas ir šioje dalyje didesnio pa-
sisekimo, klausia, ar gal turėčiau kokių pa-
geidavimų. Aš pradėdau:

— Moki Donovan ar Bob Dylan?

— Ne.

— Hm. Gal ką nors iš Simon and Garfunkel ar Peter, Paul and Mary? Bent seną Elvis Presley...

Nieko.

Ir taip baigiasi mano pageidavimai. Bai-
giasi ir jo dainos. Pagaliau ir jam pačiam nusibodo, nes noras užėjo troškulį vėl nura-
minti ir pasisotinti čipsais. Tai aš valgau
čipsus, o jis geria alų.

— Gal turi degtukų? — klausia jis, užsi-
galvodamas dar cigaretę užrūkyti. Juk ge-
riausiai žino, kad nerūkau ir negaliu tų dū-
mų pakęsti! Tai koks man tikslas nešiotis su
savimi degtukus?

Pamatęs tolokai du jaunos žmones, nu-
taria pas juos nubėgti. Gal jie turės. Atsi-
stoja ir lekia į jų pusę. Atrodo, kad jam
vynas ir alus būtų nuėję ne tik į galvą, bet
ir į kojas. Jis svyrinėja, po kojų maišosi
jam senos šakos ir dar drėgni pereito ru-
denio ąžuolo lapai. Ką jis ten burbuliuoja,
negirdžiu, bet matau, kad pora nusijuokia,
pakrato pečius ir nueina sau.

Uždusęs, be degtukų, atleikia jis atgal,
nukrinta ant žemės ir, sunkiai atsipūsdam-
as, atsigula. Pasitraukiu kiek toliau, ro-
dydama, nors ir nemandagu, nugarą. Ne-
klausau, ką jis ten marmuliuoja po nosim.
Tik namo noriu važiuoti, nes nuobodulys
mane ima.

Bet atėjo ir jo jau ilgai "laukta" valan-

da. Iš tolo pasirodo vyresnė pora ir susika-
binę praeina pro mus. Nors jie mūsų nema-
to, sužnabžda jis pusgarsiai:

— Neleisk, kad jie mus matytų!

— Ką?

Ir man nespėjant nustepti tokiu pasisa-
kymu, jis staigiai priartėja, mane patraukia
į save ir ima donžuaniškai bučiuoti, taip,
kad man nieko kito nelieta daryti, tik įkasti
jam liežuvį, ištrūkti iš jo rankų ir nulėkti.
Tai biauzybė!

Girdžiu, kad šaukia mane atgal, bet bė-
gu tolyn. Begėdis! Pasislepiu už medžio ka-
mienio ir žiūriu į jį pro dar plikas medžio
šakas. Dabar suprantu, kad jam rūpėjo ne
tik pabūti gamtoje, kiek patenkinti savo pa-
vasariškus jausmus. Girdėjau, kaip tokiom
romantikam veikia tas "spring fever", o aš
jam parodysiu, kad nesu vaistas nuo tokio
karščio!

Suprasdamas, kad tikrai negrišiu, ran-
kioja jis savo daiktus, ir nors man gyrėsi,
kad esąs šio miško visų takų ir takelių ži-
novas, matau, kad eina kažkokiu keliu, ku-
ris veda į visai kitą pusę, tolyn nuo mūsų
palikto Volkswageno.

Dabar ir aš nusiraminau. Jaučiu, kad
širdies plakimas sulėtėjo, veido raudonumas
jau nebe buroko ir akyse nebedega nesu-
valdomas pyktis. Nusijuokiu ir einu atgal
prie mašinos. Neturint kur atsisėsti, nuta-
riu, kad, nors ir nešvarus, jo Volkswageno
"bumperis", bus vis tiek patogiausia sėdy-
nė, kol jis ateis. Jau nebeveni, bet atva-
žiaavę yra daugiau tokių pat porų.

Pagaliau išgirstu iš anapus pusės lietu-
višką dainą, o jis laimingai išžengdamas
iš miško, atsivelka prie mašinos.

— Žinai, tu mane taip sumaišei, kad net
ne tą kelią paėmiau, — kaltina jis mane.

Bet nepykdamas, šypsodamasis prieina
vėl arti manęs ir bando priversti mane lai-
žytis su juo. Šį kartą dar smarkiau sutren-
kiu dantis ir pilna pykčio rėkiu, kad noriu
namo. Ir važiuojam — jis skausme, o aš vėl
besiklausydama tos nuobodžios paskaitos.

Keista man buvo, kai mamai pasakojau
tą visą dienos eigą. Ji šypsojosi, lyg mani-
mi netikėdama. Numojo man tik ranka, sa-

kydamct: "Vaikeli, tu per daug išsigalvoji". O brolis, kuris jo nemėgo nuo pradžios mokyklos dienų, kai jie kartu sėdėjo viename suole, tik linktelėjo galvą, lyg žinodamas, kad man taip su juo išeis.

— Kam tu manęs neįspėjai? — aš pilna ašarų akyse jį klausiu ir išbėgusi užsidarau savo kambaryje.

...

Praslinko kelios savaitės, ir tas įvykis man nublanko. Vėl mokiaus, žaidžiau tenisą ir išskylavau su draugais. Juokdamasi numodavau savo draugėm ranką, kurios, kas vakarą budėdamos prie telefonų, laukdavo pakvietimų iš berniukų ir tiesiog pramuštgalviškai į juos paskui lėkdavo.

Vieną šeštadienio vakarą buvau senokai įsipareigojusi partiniam lietuvių komitetui viename respublikonų subuvime išdailinti propagandos lapelius, ir, tai norėdamas priminti, skambino man jų pirmininkas. Pranešė, kad būčiau pasiruošusi šestą valandą. Kas nors mane paims. Nepatenkinta esu, kad įsimačiau į tą politiką, bet tiek to, šį kartą atliksiu pareigą ir daugiau nebeisiu! Šestą valandą jau buvau pasiruošęs. Pasipuošiau gražia suknele ir, kaip įprasta mūsų namuose, tuo laiku žiūriu žinias televizijoje ir laikiu. Praeina pasaulinės žinios iš New Yorko ir dabar seka Čikagos. Netoli pusės septynių staiga pasigirsta pažįstamas mašinos motoro urzgimas. Nubėgu prie lango ir pamatau tą patį nešvarų geltoną Volkswagena. Vos nenumirštu iš išgąščio ir šaukdama, kad nė pats kipšas manęs neišves, bėgu į savo kambarį. Pro miegamojo langą matau, kaip tas kvailys jau lipa iš mašinos. Ką man dabar daryti? Mama man aiškina, kad nebus salėje, kaip miške. Nebūsime mes dviese, bus daugiau žmonių. Be to, pareiga. Pareiga! Tas žodis tik man eina per galvą, bet jau skambutis! Ir atidaro tėvas duris. Nurimstu, priglostau plaukus ir nenorom turiu pasirodyti. Jis mandagiai pasisveikina, paduoda, kaip buvo išauklėtas, ranką tėvams, ir išvažiuojam. Nieko jam nesakau ir labai trumpai atsakau į visus jo klausimus. Tik ačiū Die-

vui, kad šis subuvimas nebuvo toli — prie 79-tos gatvės ir Kedzie.

Įsukam į "parking lotą". Atrodo, kad šiek tiek pavėlavom, nes pilna kadiliakų, oldsmobilių ir buikų. Nors ir toliau, bet randame vietą savo "gelžgaliui" prie mandrios europietiškos sportinės mašinos. Lyg tyčiom, lietus dabar pradeda dar smarkiau pilti, o mes be lietsargių.

Prie salės durų girdėti užimas ir triukšmas. Žmonių visur — vyrai su tamsiais ir skoningais kostiumais, moterys visos su ilgom ir iškirptom sukniom. O salė išdekoruota spalvotais popieriniais kaspinais, balionais, ir visur blykčioja geltonos, mėlynos ir raudonos šviesos.

Tik ką spėjus įeiti į salę, jis jau laksto spausti visiems politikieriams rankas, lyg būtų toks svarbus, kad ir jo "balso" visi prašytų ir pageidautų. Pasikalba su visais, nusijuokia, ir viskas. Mane nė su vienu nepažįndina. Aš tik vaikštau sau viena visur, stebiu aplinką, visus žmones ir su šypsena dalinu savo popierėlius.

Apsidairęs ir prisigėręs politišką atmosferą, jis nutaria, kad nebūtų pro šalį ir alkoholinių gėrimų paragauti.

— Še tai tau! Maniau, kad čia viskas bus nemokamai, o dabar reikia mokėti, — murma jis. Dėl to, žinoma, nė cento neatsivežė. O negerti neišeina. Bent nors reikia laikyti pilną stikliuką rankoj.

Prašo mane pinigų, bet tik pakratau pečius. Pasiryžęs vis tiek laikyti pilną stikliuką rankose, kaip visi, jis dingsta. Bet kur? Pasimaišau tarp žmonių, pasikalbu ir galvoju, kad tik manęs nebūtų palikęs vienos. Bet po kiek laiko grįžta šlapias ir su pilnu stikliuku vyno. Pasirodo, kad nubėgo per lietų prie savo mašinos ir tenai prisipylė savo vyno; o gal net palikęs nuo anos dienos gamtoj. Sakyčiau, kad ne visai kvailai sugalvojo. Ir dabar patenkintas vėl mane palieka nuošaly, lyg būčiau koks nors daiktas. Jam tik svarbu, kad bent merginą atsivežė. Kai visus kampus išbėginėjo ir visiems įkyrėjo, grįžta, kur aš sėdžiu ant sofų, ir taip pataiko, kad beveik ant manęs atsisėda. Kreipdamasis į mane, uždeda ran-

Vilija Vakarytė

Debesėlis nusišypsojo
ir pravėrė šiltus saulės spindulius,
kurie apkabino mane
ir pasveikino gimtadienio proga.
Aš tokia laiminga,
džiaugsmo ašaros rieda
ir pavirsta lelijų žiedais.
O pasaulis, linksmas, gražus,
stovi ties mano stikliniu langeliu
ir laukia...
Laukia manęs...
O aš, šešiolikos metu sulaukus,
išeinu į pasaulį, pilna vilties,
nes dabar mylėsiu kiekvieną žmogų
atvira širdimi,
ištiesdama draugiškumo ranka visiems,
ir toliau keliausiu
saulės nušviestu gyvenimo keliu...
* * *
Vėl širdyje pražydo pavasaris,
jaunystės saulė atsikėlusį pažadino pasaulį
ir pašalino baisią audrą,
kuri siautė priešais mūsų išsigandusias akis.
Ir naujagimis pasaulis nusišypsojo,
ir pradėjo dainuoti,
nes žinojo, kad, nugalėjęs mirtį,
jis pasieks šiltą pavasario pievą,
kur viltyje pražydės mūsų amžinybės gėlės,

apsuptos saulės meile
ir pasaulio džiaugsmo ašarom.

* * *

Rytuose saulė teka,
mirkuliuoja geltoni lapai,
silpni nuo šiaurės vėjo ir šalnos.
Ruduo, užpuolęs pasaulį,
kaip liūdesys užėmęs mano sielą...
Aš, kaip tas geltonas ažuolo lapas,
ieškau džiaugsmo gyvenime —
laikausi savo paskutinėmis jėgomis
už šakos, kuri gali būti vėjo papūsta,
ir aš, kaip tas beprasmis lapas,
krisiu žemėn...
Tik tu gali man stiprybės duoti
ir mane išgelbėti,
bet tu taip toli ir gal niekad
nepajėgsi manęs sugauti,
jei krisiu iš savo gyvenimo ažuolo
ir sutrupėsiu.
Bet viltis dar dega mano širdyje,
nes žinau, kad tu dar nesislėpsi
nuo mano gyvenimo akies
ir mane atgaivinsi,
kai pirmas pavasario žiedas
sprogs mano širdyje
ir aš atgysiu, ir pražydėsiu.

ką ant pečių ir tyliai klausia, prisiglausdamas kiek gali:

— Ar nenorėtumei išsinuomoti kambarį motelyje?

— Eik tu sau! Esi kvailas, ir viskas! — piktai atsakau, nustumdama jo ranką. Neiškenčiu ir pridėti: — Gaila, žiopleli, kad neturi pinigų. — Negi nuo vieno vyno stikliuko pasigėrė?

Lyg išsigandęs mano rūškano veido, jis staiga rankom pradeda čiupinėti šonus ir išieško visas kišenes. Susirūpinęs visai rimtai taria, kad kur nors paliko savo cigaretes. Tik aš viena žinau, kad jis visai jų neturėjo; savo paskutinę surūkė mašinoj. Bet šalia esąs mandagus žmogus pasiūlo savo "Marlboro". O jis, negalėdamas susilaikyti, paima net dvi cigaretes.

Netrukus salė ima tuštėti. Mano lapeliai jau visi išdalyti. Kai kurie palikti ant stalų,

ant kėdžių, kiti voliojasi ant grindų, bet kai kurie pateko į žmonių kišenes ar rankinukus.

Pagalčiau ir mes keliaujam namo. Artėjant į namus, jis pravažiuoja mano gatvę ir išsuka iš kelio.

— Aš tik noriu į namus, prašau! — sakau mandagiai, bet šaltai. Bet kurgi! Jau stato mašiną.

Nieko neklausdamas ar sakydamas, tempia mane "turtuolis" į "Sparrow's Inn", bet tuoj, palikdamas mane tarpdury, nubėga jis prie stalo, kur sėdėjo lietuviai. Vienintelis suraminimas buvo, kad jie man visi buvo nepažįstami. Vėl išsikaulina iš jų cigarečių, vargina jis juos savo kalbom. Nei iš šio, nei iš to pradeda nagrinėti visas pažįstamas ir nepažįstamas merginas ir jų išmatavimus.

— Oi, ar ne ta Kristina tikra Raquel Welch, hm! — kalbina jis vieną rūkantį žmogų.

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Šiame skyriuje jau daug esame rašę įvairiais kalbos klausimais. Jau net po keletą kartų esame nurodę kai kuriuos žodžius ar posakius, kurie neteiktini mūsų bendrinei kalbai, nes dažniausiai jie yra nelietuviški — pasiskolinti iš kitų kalbų. Paskutiniu metu esame davę įvairių vaizdingų posakių, kurie yra labai gražūs, lietuviški, vartojami mūsų liaudies, bet inteligentijos dažnai pamiršti. Jus prisiminti labai naudinga, norint praturtinti tiek mūsų kasdien vartojamą, tiek raštų kalbą.

Kiekvienas, kuris domisi lietuvių kalba, dažnai sutinka įvairių neaiškumų, jam kyla

įvairių klausimų, į kuriuos neranda atsakymo. Siųskite tuos klausimus redakcijai. Į juos šiame skyriuje mielai atsakys vienas ar kitas lietuvių kalbos specialistas. Tik, žinoma, nesiųskite tokių klausimų, į kuriuos patys galite labai lengvai rasti atsakymą, pažvelgę į lietuvių kalbos žodyną ar gramatiką.

Vienas skaitytojas jau atsiuntė keletą klausimų, į kuriuos čia atsako prof. Pranas Skardžius. Kai kuriems skaitytojams gal atrodys, kad jo atsakymas į 4-tąjį klausimą (*apleisti* ar *palikti* miestą) prieštarauja šių dviejų veiksmažodžių vartosenos aiškinimui š.m. "Laiškų Lietuviams" 2-me numeryje.

Bet greitai jiems nusibosta klausyti jo šnektų, ir išgirstu vieną sakant: "Eik ir kalbėk su ta, su kuria atėjai!" Norėjau tiesiog įlisti į kokią nors skylę ir nebeišeiti. Galvoju, paskambinsiu tėveliui, kad mane parvežtų, bet nutariau, kad bus įdomiau tik stebėti toliau. Jau nebepykau, bet man buvo jo tik gaila. Jis užsisako sau gėrimą, o pagaliau, man paprašant, ir man atneša "ginger alės" Prie vienos išeinančios pribėgęs išsiprašo net aštuonias cigaretes!

Prieina prie stalo, kur aš sėdžiu, ir šiek tiek susirūpinęs liepia man vaizduoti, lyg jis būtų pametęs savo piniginę, kai padavėja ateis su sąskaita. Pridėdamas nusijuokia, kad jei tai nepavyks, tai turėsime tada kartu indus plauti. Norėjau jam duoti per žandą. Bet, jo laimei, ateina draugas ir, jo prašomas, už jį užmoka. Nežinau, kodėl man

buvo to draugo gaila — ar kad jis turi tokių kvailų draugų, ar todėl, kad jis pats kvailas, užmokėdamas už jį.

Bet, tik spėjus draugui išeiti, jis vėl užsisako sau vieną gėrimą. O kas dabar užmokės? Kai padavėja atneša sąskaitą, jis slapta ir meistriškai pakiša tą sąskaitą, niekam nematant, po kito sąskaita. Matyt, tai jau seniai jo praktikuojama. Dabar šypsodamasis atbėga prie manęs, paima už alkūnės ir greit tiesiog išstumia laukan.

Po šito įvykio ir mano mama nebemojaavo ranka, sakydama, kad aš viską išsigalvoju. Suprato, ir jai buvo gaila, kad šis dvidešimt vienerių metų vaikėzas dar toks neužaugęs ir nesubrendęs. O tėvas taip užsirūstino, kad grasino jį išmesti pro duris, jeigu nors kartą dar drįs nosį parodyti.

Bet jokio prieštaravimo čia nėra. Mes ten nepasmerkėme pasakymų *apleisti miestą*, *apleisti* namus, tik sakėme, kad "kai norima pasakyti, kad iš namų išėjau, *išvažiauvau*, *išvykau*, geriau būtų šio žodžio (apleisti) nevartoti, ypač kad tie minėti pakaitalai yra ir aiškesni, ir vaizdingesni". Taip pat, vartojant žodį *apleisti*, kartais gali būti dvi-prasmiška, pvz.: *moteriškė apleido namus*; čia gali būti dvi reikšmės: 1. moteriškė *nesirūpino* namais, jų nevalė, nešlavė ir pn., 2. moteriškė *išvyko* iš namų.

Redakcija

1. Svetlyčia ar sveklyčia?

Šie abu žodžiai yra slaviski skoliniai: *svetlyčia* paskolinta iš gudų *svjatlica* arba lenkų *swietlica*, o *sveklyčia* gali būti pačių lietuvių perdirbta iš *svetlyčia* arba tiesiog paskolinta iš gudų tarm. *sojaklica*. Šitiems skoliniams pakeisti turime savo gana gražų žodį *svetainė*, kuris pirmoj vietoj ir vartotinas bendrinėje kalboje.

2. Pasiklonioti ar pasisklonioti?

Lietuvių kalboje pažįstamos dvi lytys: *kloniotis* (iš gudų *klanjatsia* arba lenkų *Maniac się*) ir *skloniotis* (su pridėtinio *s-*, plg. *tverti* ir *stverti*, *kėsti* ir *skėsti*). Šalia šių pagrindinių lyčių dar pasidaryta *pasiklonioti* ir *pasisklonioti*. Abi šios lytys paprastai nevartojamos ir nevartotinos bendrinėje kalboje — pakeistinos lietuviškais atitikmenimis, pvz. *lenktis* (su pagarba arba nusižeminimu) ar pn.

3. Ar vartotinas *grabas* lietuvių kalboje?

Šis žodis, kad ir paskolintas iš slavų grob, vartotinas mūsų bendrinėje kalboje: jis jau nuo seniai labai plačiai pažįstamas lietuvių kalboje, ir jam neturime visai tinkamo lietuviško pakaito. Mūsų senuosiuose raštuose vartotas ir kartais dabar vartojamas *karstas* "grabas" yra ne lietuviškas žodis, bet paskolintas iš gudų *korsta*. K. Sirvydo vartotoji *rakštis* "grabas" dabar daugiausia reiškia "pašinę", todėl ji netinka *grabui* pakeisti, juo labiau, kad jos dabar *grabo* reikšmė beveik niekas ir nepažįsta.

4. Kaip geriau sakyti: jie apleido ar paliko šį miestą? Paukščiai apleido ar paliko šiltuosius kraštus?

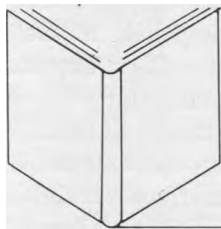
Veiksmažodis *apleisti šalia* "palikti be priežiūros, nesirūpinti" ir "palikti, pamesti" (plg. *neapleisk* kelio dėl takelio) gali reikšti ir "palikti savo buvimo vietą, iš jos pasišalinti, pasitraukti", pvz.: jis *apleido* savo namus (t.y. iš jų pasitraukė, kitur iškeliavo); paukštis savo lizdą *apleido* (kitur išskrido ir į jį nebegrižo). Šiuo atveju Maiironio gana vykusiai pasakyta: Tas ne lietuvis, kurs tėvynę bailiai kaip kūdikis *apleis*. Taigi reikšmiškai gali būti kaip reikiant pateisinti ir šioke posakiai: jis *apleido* šį miestą, paukščiai *apleido* šiltuosius kraštus ir kt. Bet šią reikšmę gali turėti ir *palikti*, pvz.: jis *paliko* savo tėviškę; sunku *palikti* savo kraštą ir kitur keliauti; žmogus *palieka* šį pasaulį (atsiskiria su šiuo pasauliu, miršta) ir kt. Čia *apleisti* ir *palikti* (šis pastarasis veiksmažodis turi dar daug kitų reikšmių) savo reikšmėmis yra labai artimi, beveik sutampa, pasidaro sinonimiški. Kad čia *palikti*, kaip kai kas mano, savo reikšmę būtų gavęs dėl anglų kalbos įtakos (plg. he left Rochester), visai netikėtina, nes *palikti* "apleisti, to leave" mūsų kalboje yra atsiradęs dar tais laikais, kada mūsų paprasti žmonės angliškai dar visai nemokėjo.

Pr. Skardžius

• Naują oficialų viso Šv. Rašto vertimą vokiečių kalba baigė bendra Austrijos, Vokietijos ir Šveicarijos specialistų komisija. Šis vertimas išleistas prieš Naujus Metus.

• Padėti viso pasaulio politiniams kaliniams yra įsteigtas specialus katalikų komitetas Anglijoje. Komitetas siekia, kad šv. metų proga visame pasaulyje būtų suorganizuota politinių kalinių amnestija. Šį komitetą remia Amnesty International komitetas, kuris reikalauja politiniams kaliniams objektyviai teisingos teismo procedūros ir išlaisvinimo.

• Pasaulyje yra apie 20 milijonų raupsuotųjų. Jie susilaukia gausios paramos iš įvairių kraštų katalikų. Vien V. Vokietijos katalikai per 15 metų raupsuotųjų gydymui suaukojo 125 milijonus markių.

Naujas istorijos vadovėlis X-am skyriui

Antanas Dundzila

1974 m. lapkričio viduryje mokyklos gavo naujai išleistą "Lietuvių tautos ir valstybės istoriją", skirtą X-am skyriui (VI-ai klasei). Tai antroji trijų vadovėlių serijos knyga, paruošta vyresnėms lituanistinės mokyklos klasėms. Šios serijos vadovėlių įdomumas, naujovė ir gal pats didysis bandymas yra istorinės medžiagos paruošimas, suorganizavimas ir perteikimas. Vadovėlio planas yra toks: istorija teikiama ne įprastine chronologine tvarka, bet sugrupuota į šešis skyrius ir 32 tematinis straipsnius.

Tokio plano motyvavimas yra logiškas ir aiškus. Žemesniuose skyriuose supažindintas su chronologine istorijos įvykių raida, čia mokins dar kartą pastatomas prieš svarbiausias mūsų istorijos temas ir eras jau daugiau subrendusio žvilgsnio akiratyje. Neabejočiau, kad JAV LB Švietimo Taryba šiuo būdu išsprendė ir kitą labai svarbų, praktišką reikalavimą — tai vadovėlio autoriaus suradimo reikalą. Čia matome kolektyvą: knygą redagavusį ir vieną knygos skyrių parašiusį Vincentą Liulevičių ir keturis kitus straipsnių autorius: Vaclovą Čižiūną, kun. dr. Joną Gutauską, Igną Medžiuką ir dr. Grigą Valančių.

Knyga apima 224 puslapius, yra kietais viršeliais, gausiai iliustruota ir patraukliai sulaužyta. Kiekvienas straipsnis baigiamas klausimais, santrauka ir uždavinių pasiūlymais. Atseit, leidinys ruoštas su aiškiais pedagoginiais tikslais. Negalima nesistebėti knygos žema kaina — tik 5 doleriai! Pagal Švietimo Tarybos programą, turinys yra toks: I skyrius — Lietuvos valstybės

raida, nuo valstybinio gyvenimo pradžios iki paskutinių okupacijų. II skyrius — Lietuvos valdžia, III — Lietuvių tikyba, IV — Lietuvių kultūra, V — Lietuvių švietimas, VI — Lietuvių prekyba. Knyga dar papildyta chronologine lentele, skyreliu "Įvykiai ir datos" ir žodynėliu.

Šiuo straipsniu nepretenduoju į istorijos vadovėlio kritiką-įvertinimą. Tenoriu sužymėti pirmuosius vadovėlio naudojimo išpūdžius klasėje, pridedant dar vieną kitą asmeninę nuomonę ar spėliojimą.

Kadangi vadovėlio išleidimas susivėlino 1974-75 m.m. pradžiai, tai 1975 kovo mėnesio pradžioje Lemonto (Čikagos priemiestis) mokykloje esame išėję apie 70 puslapių, pirmus du skyrius. Mūsų X-o skyriaus mokinių grupę sudaro šeši 14-15 metų jaunuoliai —ės, apamai paėmus, entuziastiškai nusiteikę, bet jų lietuvių kalbos ir istorijos žinios, aaa..., gal ir silpnokos. Kai kurie mokyklą lanko labai nereguliariai. Lietuviškai skaito, palyginti, neblogai, bet kalba sunkiau, o su rašyba visai sunku. Mokykla veikia šeštadieniais, istorijos pamokoms skiriama po pusę valandos.

Grįžtant prie knygos, visų pirma dėkingas faktas yra tas, kad visi mokiniai knygos tekstą paskaito ir supranta. (Tokio "liuksuso" neturime IX-am skyriui, kur naudojame I-ą istorijos tomą.) Esminius faktus ir mažiau komplikuočius duomenis mūsų dešimtokai lengvai atsimeina, nors greitai ir pamiršta (čia jau ne knygos kaltė). Skyrių gale esančios santraukos ir klausimai yra labai naudingi.

Keliose knygos vietose mane kiek stebino neišbalansuotas medžiagos išdėstymas. Pvz. 3-ias straipsnis, "Lietuvos valstybės mažėjimas", apima 10 psl., kur yra daugybė Lietuvos-Lenkijos valdovų nuotraukų, vardų ir datų. Vėl, kad ir tematiškai parašytame vadovėlyje, valstybės era yra ryškiausiai charakterizuojama valdovo pavarde, atvaizdu ir data! Tuoju po šio skyriaus įdėtam "Nepriklausomos Lietuvos" straipsnyje randame tik du ir pusę puslapio teksto (per mažai!) ir 3 prezidentų atvaizdus.

Tad keliu tris klausimus: 1. Ar šiuo būdu išeita valstybės raidos medžiaga mūsų dešimtokus šioje temoje išbaigė? Abejoju, nes atrodo, kad jų chronologinis istorijos žinojimas buvo per silpnas. 2. Ar tekstas padėjo prie žinių pagilinio bei išprusinimo? Taip, prisidėjo, tik neaišku ar pakankamai. 3. Gal mūsų mokiniai yra per jauni tokiam istorinės medžiagos pateikimui? Greičiausiai, kad taip — per jauni.

Su malonumu pripažįstame, kad knygos puslapiuose yra daug įdomių duomenų ne tik mokiniui, bet ir mokytojui. Pvz. valdytų teritorijų plotai, gyventojų skaičius, gyventojų tankumas, spėliojimas, kad Vilnius buvo Lietuvos sostinė jau Mindaugo laikais (p. 50) mane intriguoja. Apgailėtina, kad šie duomenys mūsų mokinių labai neimponuoja. Kai kurie žemėlapiai yra per maži, nors knygos gale įdėtas spalvotas žemėlapis yra lengvai naudotinas.

Kalbant apie iliustracijas, drįsčiau abejoti kai kurių kunigaikščių atvaizdais. Pvz. 21-25 psl. atvaizdai atrodo daugiau kokių nors teatro rūbų eskizai, bet ne autentiška medžiaga rimtam veikalui. Tokie duomenys, kaip dailininko interpretacija, turėtų būti aiškiai užakcentuoti po kiekvieną iliustraciją. Nėra kalbos, kad iliustracijų reikia, bet taip pat reikia ir paaiškinimų, kur istoriniai faktai ir kur tik pagalbinės vaizdingumo priemonės. Taip ir yra padaryta, pvz. 172 p., pažymint, kad piešinėlis paimtas iš 1808 m. išleisto Vasio elementoriaus: autentiškumo klausimo čia jau nebegali kilti, tuo pačiu tokia iliustracija duoda gražios medžiagos diskusijoms klasėje.

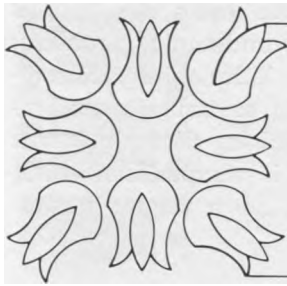
Žvelgdamas į dar neišeitą medžiagą, abejoju ar pajėgsime išnagrinėti ir išeiti kai kuriuos Lietuvos valdžios (II-as skyrius) straipsnius. Greičiausiai reikės daug ką išleisti arba "praleisti pro pirštus". Ši medžiaga smarkiai prašoka mūsų vidutinio mokinio subrendimą: net ir Amerikos valstybės santvarkos dalykuose jie čia dar silpnoki.

Skyrius apie tikybą labai platus, tačiau daugiau kreiptas religinės kultūros, sakyčiau politikos, kryptimi. Krikščionybės aprašyme pasigendu platesnio šv. Kazimiero suminėjimo, kas, mano supratimu, yra didelė dovana Lietuvai ir galėjo būti imponuojančiu epizodu vadovėlio puslapiuose. Iliustracija "Sunkų kryžių neša Lietuva" p. 124, panašiai kaip ir "Komunizmas naikina lietuvių tautą" p. 47, dvelkia propaganda, bet ne mokslo žiniomis ar temos charakterizacija.

Vadovėlį gavęs, labai apsidžiaugiau, nors panašaus džiugesio, gaila, nepajutau iš mokinių pusės. Abejoju, ar jie ir tematinę medžiagos sugrupavimą pajuto. Įdomu būtų žinoti, ar šis tematinis metodas buvo bandytas kitose mokyklose kokių nors konpektų forma, prieš imantis šios serijos leidimo darbo. Pasibaigus mokslo metams, gal galėsime palyginti išpūdžius su kitomis mokyklomis, susidarysime tikslesnę nuomonę.

Galutinė išvada būtų tokia. Visi turime suprasti, kad vadovėlis yra paruoštas ne vien tik mokiniams, bet visai mūsų švietimo sistemai — t.y. ir mokiniams, ir mokytojams, ir tėvams. Nėra kalbos, kad vadovėlis nėra toks, kur vieną kartą į savaitę pusvalandžiui susirenkančiai klasei mokytojas gali pasakyti: "Sekančiam kartui perskaitykite ir išmokite tokį ar kitokį straipsnį". Vienas mokinyš, be mokytojų ir ypač tėvų pagalbos, šia medžiaga tinkamai ir lengvai nepasinaudos. Vis dėlto tai yra naujumu dvelkiantis leidinys, vietomis primenąs ir lengvesnio pobūdžio, įdomiai parašytus istorinius epizodus.

Padėka priklauso leidėjui ir visiems knygos darbuotojams.

**NUMATYTA SURUOŠTI IŠKILMINGĄ
M. K. ČIURLIONIO 100-TOJO
GIMTADIENIO JUBILIEJŲ**

Vilniuje įvyko iškilnių rengimo reikalu pasitarimas, kuriame dalyvavo tarybinių tautų žymūs meno veikėjai: kompozitoriai, muzikologai, dailininkai, spaudos ir respublikinių įstaigų bei organizacijų atstovai. Tie visi parodė labai didelį susidomėjimą žymaus lietuvių dailininko ir muziko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybiniu palikimu mūsų šalyje ir užsienyje.

M. K. Čiurlionio jubiliejinei komisijai vadovauja TSRS Kompozitorių sąjungos valdybos sekretorius, TSRS liaudies artistas D. Kabalevskis. Jubiliejinis vakaras įvyks šių metų spalio mėn. TSRS Didžiajame teatre Maskvoje.

Ruošiantis minėti šią sukaktį, visuomenėje pastebimas didelis susidomėjimas ne tik Čiurlioniu, bet ir jo kūrybiniu palikimu bei išsaugojimu. Didelius nuopelnus reikia priskirti Lietuvių Dailės draugijai, kuri tuoj po dailininko mirties surinko daugumą jo išlikusių kūrinių ir surengė pomirtinę parodą 1911 m. balandžio 23 d. Vilniuje. Tais pačiais metais 158 Čiurlionio dailės kūriniai buvo išstatyti Maskvoje, o 1912 m. pradžioje perkelti į Peterburgą. Šių parodų dėka Čiurlionio kūryba susilaukė palankaus įvertinimo — pasirodė pirmoji B. Lemanio monografija apie Čiurlionį. Jo kūrybai buvo skirtas 1914 m. "Apolon" žurnalo 3 nr., gausiai iliustruotas, o taip pat ir atskiras šio žurnalo leidinys, skirtas Čiurlioniui.

Vežiojant Čiurlionio kūrinius iš miesto į miestą, daugumas pastelių ir praskiesta

tempera atliktų darbų labai nukentėjo. Šiandien Lietuvoje sudaryta Čiurlionio kūrinių nuo sugedimo saugojimo ir atnaujinimo dailininkų grupė, kuriai vadovauja dailininkė G. Drėmaitė, dail. N. Muralytė, dail. A. Želvienė, dail. Kuprevičienė, chemikė L. Vedreckienė ir fizikas rentgenologas J. Vaitkus. Iki šiol atnaujintas 41 piešinys, 4 fluorofortai, apsaugota ir nuvalyta 16 pastelių.

1973 m. dail. G. Drėmaitė atnaujinio Čiurlionio kūrinių "Paukščiai saulėlydyje" (tempera, popierius). Šis darbas žinovų buvo didžiai įvertintas. Taip pat buvo atnaujinti tapybos kūriniai: "Miškas" (atnaujinio N. Maurelytė), "Preliudas — Fuga" (atnaujinio G. Drėmaitė), "Eskizų albumėlis" (atnaujinio A. Želvienė). Šiuo metu atnaujinama 16 Čiurlionio kūrinių, tarp kurių išskirtini: "Demonas", "Juozapo sapnas", "Rojus" ir "Saulės pasveikinimas".

Meno srities žinovai ištyrė, kad Čiurlionis tapė ant prasto popieriaus jautria pastelės technika arba labai praskiestais temperos dažais. Mažai sutvirtintos pastelės nesugražinamai nukentėjo jau pirmose kelionėse.

M. K. Čiurlionis gimė 1875 m. rugsėjo mėn. 22 d. Dzūkijoje, Varėnoje. Būdamas penkerių metų vaikas, pradėjo skambinti pianinu iš klausos, o septynerių metų jau skambino iš gaidų. Subrendęs buvo vidutinio ūgio, petingas, tvirtas, žalsvai mėlynų akių, geros, nedrašios šypsenos, švelnaus ir santūraus būdo. Jis mirė 1911 m. balandžio mėn. 10 d. Pustelniko sanatorijoje prie Varšuvos. Palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse.

POETAS ADOMAS MICKEVIČIUS

"Literatūros ir Meno" savaitraštyje, nr.

7, 1975 m., rašoma: "Netoli Naugarduko gimė ir savo vaikystę praleido didysis lenkų poetas Adomas Mickevičius. Jo eilėraščiuose įamžinti šio krašto padavimai, gimtųjų apylinkių vaizdai. A. Mickevičiaus name — muziejuje saugoma daugiau kaip du tūkstančiai eksponatų: asmeniniai poeto daiktai, dokumentai, knygos su autografais, amžininkų prisiminimai, poezijos kūriniai, išleisti dar jam gyvam esant. Už reikšmingus darbus, propaguojant A. Mickevičiaus kūrybą, Lenkijos Liaudies Respublikos kultūros ir meno ministerija apdovanojo muziejų ženklu "Už lenkų kultūros nuopelnus".

Nors A. Mickevičius rašė lenkiškai, bet ir mums, lietuviams, jis artimas. Jis pats Lietuvą vadino savo tėvyne.

ŽUVINTO EŽERE ŽIEMOJA 329 GULBĖS

Lietuvoje pastarosios keturios žiemos buvo labai šiltos, o ši — nepalyginama. Apie Žuvinto ežerą žmonės gyvena pavasarinėmis nuotaikomis: labai dažnai gali pamatyti skraidančius varnėnų būrius, pievos ir dirva supurenta kurmių. Kiek akis užmato, besniegės platumos nusėtos jų išrausiais kupstais.

Tiek daug gulbių Žuvinte dar nėra buvę. Po kiekvieno atšilimo ledo properšos padidėja ir susidaro savotiški ežerėliai ežere. Šios properšos labai palankios gyventi gulbėms.

Žiemojančių gulbių dar galima užtikti Nemuno, Neries, Šešupės, Strėvos, Verknės, Ančios ir kitų upių atkarpose, o taip pat Kuršių marių pakrantėse ir kai kuriuose Žemaitijos bei pietų Lietuvos ežeruose. Iš viso viduržiemio vandens paukščių apskaitos metu, drauge su žuvintiškėmis, susidaro 450 žiemojančių gulbių.

Žuvinto ežeras yra Dzūkijoje, 8 km į šiaurę nuo Simno miestelio. Ežeras labai apžėlęs, turi daug plaukiojančių augalinių salelių ir didžiulius plotus pelkių-durpynų. Ežeras vakaruose susilieja su dideliu mišku. Žuvinas ir jo pelkės yra tapusios paukščių "rojumi". 1936 m. buvo paskelbtas gam-

tos apsaugos rezervatu. Jame peri gulbės ir daugybė kitokių vandeninių paukščių. Dėl nepaprastų savo hidrologinių, biologinių ir kitų geografinių savumų jis susilaukė tinkamo kraštotyrininkų dėmesio ir yra vienas iš tiksliausiai ir visapusiškai ištirtų ežerų ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje.

TRUMPAI

- Įprastinės žirgų lenktynės ant ledo Dusetose šiemet neįvyko, nes žiema per šilta, ir ežeras nebuvo pakankamai užšalęs.

- 1974 m. Lietuvoje išspausdintos 25 poezijos knygos. Jų tarpe A. Strazdelio "Giesmės apie siratas", S. Neries "Širdis mana — audrų daina".

- Dzūkai visada ir visur judrūs. Alytaus, Lazdijų ir Varėnos rajonuose prasidėjo įprastinis "Dzūkų godų" konkursas. Paprastų žmonių dainos, linksmos pasakorių poringės pirmiausia suskambo Simne. Didžiausio įvertinimo susilaukė Simno kultūros namų moterų ansamblis, padainavęs dzūkų krašto dainas.

- Prieš devynerius metus minint poeto Prano Vaičiūčio gimimo devyniasdešimtmetį, buvo kalbėta, kad būtų gražu poeto vardu pavadinti Sintautų vidurinę mokyklą. Dabar rašo, kad ateinančiais metais, minint jo gimimo šimtmetį, bus gera proga šiam pasiūlymui prisiminti. Tai — dešimtmečio planas.

- 1974 m. lietuvių apsakymų antologija "Gintaro krantai", sudaryta S. Sabonio, yra išversta į slovėnų kalbą ir išspausdinta 12,000 egzempliorių. Antologija pradedama Žemaitės apsakymu "Marti". Joje taip pat yra J. Biliūno, Lazdynų Pelėdos, Šatrijos Raganos, V. Krėvės, J. Savickio kūriniai. Kiti — dabartinių rašytojų apsakymai.

- Lietuvą lankantieji ekskursantai aiškiai pastebi, kad po Sniečkaus mirties Lietuvoje padėtis pablogėjusi: vis daugiau ir daugiau pastebima rusų įtaka, ypač Vilniuje. Ekskursantai taip pat yra labiau varžomi, daugiau sekami, griežčiau tikrinami jų lagaminai.

THE LIFE AND TIMES OF GRIZZLY ADAMS

Gamtos mėgėjams labai patrauklus filmas. Švarus, visai šeimai maloni pramoga pasižiūrėti. Vaizduoja neteisingai apkaltintą žmogų, kuris pasislepia toli nuo kitų, miškinguose kalnuose, prisijaukina meškiuką ir bičiuliškai draugauja su stirnomis ir visokiausiais kitokiais žvėreliais. Tą atsiskyrėlį James Adams sėkmingai vaidina Dan Haggerty. Atgynęs nuo plėšraus žvėries indėną, ji slaugo ir su juo susibroliauja. Vėliau tą atsiskyrėlį suranda ir jo tikroji duktė. Indėnas išgelbsti jo gyvastį nuo užpuolusio lokio.

Filme daug žavingų kalnų, miškų, vandenų, žydinčių gėlių, patrauklių raudonuojančių saulėlydžių. Daugybės miško gyvulių vaizdai jų natūralioj aplinkoj. Jie toje nuošalumoje nepribaidyti ir visai nesibijo žmogaus. Čia ir lapės, vilkai, šeškai, rakūnai ir visokiausi kitokie gyviai. Režisorius R. Friedenberg sumaniai įjungęs juos į nuošalaus pabėgėlio gyvenimą. Patrauklius vaizdus lydi maloni Thom Pace muzika. Scenarijų sudaręs Larry Dobkin. Filmą susuktas Sun Classic Pictures serijoje. Savo stiliumi panašus į Walt Disney filmus. Intriguojantis vaikams, nenuobodus ir suaugusiems.

ISLAND AT TOP OF THE WORLD

Disney bendrovės filmas, kas jau garantuoja, kad jis švarus, visai šeimai tinkamas, gausus gamtos vaizdais. Filmą susuktas pagal Ian Cameron romaną: "The Lost Ones", kuris savo nuotykiams panašus į Jules Verne apysakas. Vaizduojamas turtingas anglas (Donald Hartman), kurio sūnus ekspedicijoje į šiaurę dingęs. Anglas su antropologu (David Hartman) pasamdo prancūzų kapitoną-išradėją, nuo kurio nuperka cepeliną ir visi trys 1907 m. išskrenda į šiaurę ieškot sūnaus. Patenka į eskimų kaimą, kurie pasakoja, kad šiaurėje esama paslaptingų gyventojų, bet eskimai bijo dvasių ir nenori lydėti ieškotojų. Tačiau šie vieną eskimą

pasigrobia ir per milžiniškus snieguotus kalnus skrenda, kol audra sugadina jų cepeliną.

Jie greit atranda šiaurės snieguose ugnikalnių šildomą oazę, kur gyvena prieš tūkstantį metų ten nuklydusių norvegų ainiai. Čia ieškotojai suimami. Randa mergaitę (Agneta Eckemyr), kuri ten atsiradusio anglo sūnaus išmokyta angliškai. Ji pasako, kad ieškomas sūnus yra ten. Visus sugautuosius atrastieji žmonės nori paaukoti dievams. Mergaitės padedami, su ja pabėga. Sugaunami, bet žūsta žiaurasis valdovas, o kitas geresnis juos paleidžia, pasilikęs antropologą kuriam laikui įkaitu.

Filmas labai gausus pasakos pobūdžio nuotykių. Čia ir tekanti lava, ugnimi spaudą ugnikalniai, šventovės, milžiniški vikingų dievai, vijimosi scenos, šūviai liepsnojančiomis strėlėmis, banginių užpuolimai, lokiai, elniai, potvyniai ir daug kitokių įvairumų plačiuose arktikos plotuose, kur atrandama tropikinė sala.

Meniškų gelmių, žinoma, čia nėra vaidybėje, bet yra įdomių vaizdų, išblaškančių nuotykių. Vaikams patinka.

Kartu su šiuo filmu paprastai eina kitas Disney bendrovės filmas "Winnie the Pooh and Tiger Too". Tai pieštinis filmas, panaudojant knygos iliustracijas iš gyvulių gyvenimo: gudrus kiškutis, klastingas tigras, kiti gyvuliai, kurie vieni kitus gaudo, sudarydami mažiesiems įdomius įvykius.

THE TOWERING INFERNO

Kas iš viso domisi filmais, sakyčiau, šį būtinai turėtų pamatyti. Ne todėl, kad stebėtų giliuos, meniškos vaidybos slinktį. Čia to kaip ir nėra. Čia tik tokie daugiau lyg epizodai, sukurti talentingų aktorių, tačiau žiūrovą sudomina ta ypatinga filmo technika, garso ir vaizdiniai efektai, kurie ištisas filmo užimamas 165 minutes giliai suintriguoja stebėtoją. Vaizduojamas degęs 138 aukštų dangoraižis San Francisco mieste. Stiprus įspūdis gaunamas, filmuo-

tojams panaudojus miniatiūrinį dangoraižio modelį su besiveržiančiomis iš jo liepsnomis, bet ir tragiškai dramine įtampa pastato viduje. Tai paskutinis žodis toje serijoje didingų, daug dolerių kainavusių filmų, vaizduojančių masines nelaimes, žiūrovą gąsdinančias ir stebinančias. Filmą sukurtas jungtinėmis 20th Century-Fox ir Warner Bros jėgomis, įtraukiant taip gabių aktorius, kaip Paul Newman, kuris čia gana sumaniai atlieka architekto vaidmenį; Steve McQueen — ugniagesių vadovas, gyvai perteikiantis šaltą drąsumą, atsargų sumanumą, užjaučiantį draugiškumą. Filme jam daugiau tenka pasireikšti, kaip pačiam Paul Newman. Nuostabiai čia savo uždavinį atlieka ir San Francisco, Los Angeles ugniagesių komandos, su kariškų helikopterų daliniais. Filme vystosi ir romaniukas tarp Paul Newman vaizduojamo architekto bei jo sužadėtinės (Faye Dunaway).

Čia randame ir kitas Hollywoodo žvaigždes, kaip W. Holden, Fred Astaire, Rich. Chamberlain, Jennifer Jones ir kt. Filmą pilnas masinių scenų: čia svečiai prabangioje dangoraižių puotoje, čia gaisro liepsnų ir dūmų apsiausti išbaiminusieji benorių pasprukti iš mirtino pavojaus, čia daugybė sužeistų ir žuvusių. Filme yra įtikinančios vaidybos, bet daugiausia — ryškių specialių efektų.

Filmą sumaniai surežisavęs J. Gullermin, pagal S. Silliphant scenarijų, sukurtą panaudojant veikalus autorių: R. M. Stern „The Tower“, Th. N. Scortia „The Glass Inferno“.

Kai kurie specialistai tik prikiša, kad filmas prasilenkia su tikrovės galimybėmis. Pvz. vaizduojama, kad dangoraižio viršuje buvo tankas su milijonu galionų vandens. Susprogdinus tanką, žemyn besiveržiantis vanduo užgesina gaisrą. Bet tiek vandens svertų 4000 tonų. Koks tankas tokią sunkenybę išlaikytų ir koks architektas tiek vandens į dangoraižio viršūnę keltų? Taip pat dujų vamzdžių niekas netiestų palei laiptus.

THE GODFATHER, Part H

Pirmaujančio pasisekimo susilaukęs „The Godfather“, su vadovaujančiu aktoriumi Marlon Brando, buvo akstinas sukurti šį filmą — lyg tęsinį ano. Filmą sudarytas iš medžiagos, esančios M. Puzo romane „The Godfather“. Šiam antram filmui tekstą paruošė tie patys: filmo režisierius ir vadovas Fr. Coppola su knygos autoriumi M. Pužo. Deja, ši antroji dalis nesulaukė tokio pat pasisekimo. Filmų kritikai ją šaltokai priima, prikišdami, kad antroji dalis

beveik niekuo nepraturtina pirmosios, pasilikdama tolokai užpakaly.

Ši antroji dalis neįprastai ilga — tęsiasi beveik tris su puse valandos. Jei pirmoje „Godfather“ dalyje Marlon Brando sugebėjo gengsterišką intrigą apvilkti aukštu meniškumu, antroje dalyje Brando nebuvimas gerokai jaučiamas. Šiame tęsiny nėra charakterių, kurie mobilizuotų žiūrovo dėmesį, ir filmui trūksta dinamizmo.

Filmą vaizduoja išaugimą įtakos Vito Corleone, kuris iš Sicilijos persikėlė 1917 m. į New Yorką. Jį čia vaidina Robert De Niro; jo veiklos tęsinį sudaro jo sūnus Michael (jo vaidmenį Al Pacino) — naujasis Mafijos didžiūnas, siekiantis kontrolės Las Vegas linksmybių vietoje. Filme rodomi įvykiai šokinėja pirmyn ir atgal, perkeldami žiūrovą į Siciliją, Kubą, Lake Tahoe, Floridą, tuo įnešant stebėtojams šio tokio susimaišymo.

Šio filmo susukimas pareikalavo 13 milijonų. Nėra ko sakyti, kad scenų paruošimas, kostiumai, modernių vasarviečių pademonstravimas rodo, kad su doleriu nereikėjo taip jau labai skaitytis. Aktorių vaidyba būtų nebloga, pastatymas gana ištaigingas, tačiau turinys kriminalinis — apie Mafijos terorą ir žudymus, o ir šioje srityje po pirmosios dalies jau nieko labai naujo nebeprasakoma, nors pats filmas gana intriguojantis ir pagrindinių aktorių — Niro ar Pacino — vaidyba verta dėmesio. Esama tik pagrindo įtarti, kad Niro yra nemažoje Brando vaidybos įtakoje. Vis dėlto, nors filmas netampa pirmaujančiu, žiūrovas, jį stebėdamas, neuobodžiaus, tik Mafijos siautėjimai gali daugelį paveikti atstumiančiai. Filmą suaugusiems.

THE MAN WITH THE GOLDEN GUN

Tai jau devintas Bond stiliaus filmas, surežisuotas Guy Hamiltono, investuojant į jį milijonus ir žiūrovą stebinant įvairiais techniškais įrengimais, kuriais įstengiama pagauti saulės energiją, ją panaudoti praktiškam namų reikalui ir jos koncentruotos kaitros spinduliu net sprogdinti lėktuvus. Filme tų technišκών efektų daug. Milžiniški įrengimai nuošalioj saloj, apokaliptinė užbaiga baisiuose sprogimuose ir liepsnose. Netrūksta ir nuostabių manekėnų, judančių ir šaudančių. Įpinta ir ypatingai pavojingos automobilių gaudymosi lenktynės, rytiečių kung-fu grumtynės. Netrūksta ir poros romanėlių bei bauginančio keistuolio, kupino brutalumo ir varžybų dvasios Scaramangos, kurį čia vaidina Christopher Lee. Jo sumanaus

TRUMPAI IŠ VISUR

• *Labiausiai perkama* šių metų pradžioje dailiosios literatūros knyga buvo ne koks veikalas apie nuotykius ir policiją, ne apie seksą ar prievartą, bet religinė simbolika apie vienišą paukštį: "Jonathan Livingston Seagull", o iš nebeletristinių veikalų labiausiai perkama buvo "Living Bible" — moderni Šv. Rašto laida. Pastebimas augantis susidomėjimas religinėmis temomis. Per metus religinių veikalų JAV-se išperkama maždaug už 179 mil. dol. 1873 metais daugiausia naujų knygų pasirodė ne sporto, ne kelionių, ne pedagogikos ar meno klausimais, o religinėmis temomis. Christian Booksellers Association — religinių knygų platinimo centras — skelbia, kad nuo 1972 iki 1974 m. religinių knygų pirkimas padidėjo 41%. JAV-se yra 3,400 knygynų, kurie pirmon eilėn platina religinius krikščioniškuosius veikalus.

⁸ Dr. William Nolen, kurio dvi mediciniškos knygos tapo labiausiai perkamais veikalais, ištyręs televizijoje garsinamos Kathryn Kuhlman "stebuklingus" išgydymus, nerado nė vieno, kurį medicinos mokslas patvirtintų kaip tikrai stebuklingą.

• Prez. Fordas ir Aukščiausiojo JAV teismo pirmininkas Warren Burger dalyvavo Washingtone katalikų Šv. Mato katedroje suruoštoje pamaldose.

• *Lietuvių delegacija* aplankė Apaštališką Delegatą Washingtone ir įteikė memorandumą, skirtą Vatikano valst. sekretoriui J. Villot, prašydama, kad būtų paskelbta maldos diena už pavergtuosius ir persekio-

varžovo vaidmeny Roger Moore, pasižymis išradingumu ir šaltakraujiškumu. Įtraukta ir pora moteriškių, kurios gal daugiau pasižymi grožiu, kaip vaidyba.

Filmas turi įvairumo: vaikymasis laivukais, lėktuvo skrydis viršum dailių vandenių, fantastiški nuotyčiai. Šie Bond filmai yra surinkę per metus po 40 mil. dolerių. Ir šis turi intrigos, bet ieškantiems vaidybos meno — per lėkštas. Moraliu atžvilgiu — suaugusiems.

Juozas Prunskis

jamuosius Lietuvoje. Delegaciją sudarė prel. dr. P. Silvinskas, kun. K. Pugevičius, R. Bublys, J. Gaila, A. Gečys ir R. Česonis. Popiežiaus atstovas arkiv. J. Jadot gerai pažįsta Lietuvos katalikų padėtį, perskaitęs angliškai išleistą Lietuvos Kat. Bažnyčios kroniką.

° *Į Rumuniją* nuvykęs Vatikano ekspertas arkiv. Luigi Poggi vedė pasikalbėjimus apie atgaivinimą rytų apeigų Katalikų Bažnyčios, kuri buvo panaikinta per 27 metus. Vyriausybės dekretu 1948 m. 1.55 mil. rytų apeigų katalikų įjungta į stačiatikių Bažnyčią ir tų unitų vyskupų katedros perduotos stačiatikiams. Iš šešių unitų vyskupų, penki buvo pašalinti iš pareigų, o vienas uždarytas į kalėjimą 18-kai metų. Paskutiniu metu padėtis truputį pagerėjo. Kaip žinome, 1973 m. Vatikane lankėsi ir su popiežiumi kalbėjosi Rumunijos prezidentas Ceausescu.

• *Net 638 nauji kunigai* buvo 1974 m. išventinti Lenkijoje. Seminarijose ten mokosi 4,216 klierikų.

• *Vengrijoje* katalikų vyskupams pavyko išreikalauti vyriausybės sutikimą dvi valandas savaitėje mokyti vaikus tikybos, atliekant tai bažnyčiose ar kitose kulto vietose. Lietuvoje už vaikų mokymą kunigai dar baudžiami.

• *Visame pasaulyje yra 4199 vyskupai*. Iš jų 2,219 valdo vyskupijas, o 1,980 tituliariniai. Taip skelbia Apaštališkojo Sosto metraštis. Pagal tą informaciją šaltinį, pasaulyje yra 46 katalikų universitetai ir 30 katalikų fakultetų valstybiniuose universitetuose.

• *JAV-se kunigų seminarijose* studijuoja 16,948 klierikai, besiruošiantieji kunigystei.

• *Prez. G. Fordas* paskyrė JAV vyskupų konferencijos prezidentą arkiv. J. L. Bernardiną JAV nepriklausomybės 200 m. minėjimo tarybos nariu.

• *JAV katalikų mediciniškų misijų taryba* 1974 m. į 56 misijų kraštus pasiuntė 2,141,779 svarus medikamentų, kurių vertė 5,231,703 dol.

• *Vienas vadovaujančių budistų* — Gyalwa Karmapa — aplankė popiežių Paulių

VI. Popiežius, jį sveikindamas, pažymėjo: "Mes, krikščionys, esame visų geros valios žmonių bičiuliai, ypač tų, kurie, kaip jūs, saugoja ir skleidžia pasaulyje dvasines ir moralines vertybes".

- *JAV-se ir Kanadoje* yra 434 katalikų laikraščiai ir žurnalai, kurių bendras tiražas siekia 22,767,256.

- *Marijonų vienuolyno* generalinė kapitula prasidės birželio 22 d. Romoje. Varšuvoje įvyko marijonų lenkų provincijos kapitula, kuriai vadovavo marijonų generalinis vadovas kun. Sielskis. Tema buvo: "Evangelizacijos darbas ir gyvenimas pagal Evangeliją".

- *Katalikų ir stačiatikių studijinė konferencija* tarpusavio bendradarbiavimo problemoms svarstyti įvyko Trier katalikų akademijoje, V. Vokietijoje. Jai vadovavo Regensburgo katalikų vyskupas.

- *Belgijos primas kard. Suenens* dalyvavo naujam anglikonų Canterbury arkivyskupui D. Coggan iškilmingai perimant pareigas. Įvairiuose pasaulio kraštuose yra 65 mil. anglikonų.

- *Iš kard. Mindszenty knygos "Memoirs"* aiškėja, kad turkų antplūdžio laikais buvo įsteigti du vienuolynai: trinitarų ir mercedarų, kurie pasišventė gelbėti turkų nelaisvėn išvežtus žmones. Per tris šimtmečius trinitarai išmokėjo turkams 5.5 bilijonus frankų ir išpirko apie milijoną belaisvių iš turkų. Net 7,115 tų vienuolių narių tapo kankiniais. Kai kurie savu noru tapo belaisviais, kad išvaduotų turkų belaisvėn patimus, kalinamus žmones.

- *JAV katalikų šalpos* organizacija pasaulio varguomenei vieneriais savo išdo metais suteikė pagalbos daiktais ir patarnavimais už 154 mil. dolerių; stambi tų lėšų dalis buvo gauta ir iš JAV vyriausybės.

- *Hollywoodo aktoriai* garsėja trapiomis moterystėmis, tačiau mažai kas žino, kad ten yra ir pavyzdingai pastoviai besilaikančių porų. Pvz. Lawrence ir Fern Welk (vedę 1931 m.). Bob ir Dolores Hope (1933), Ozzie ir Harriet Nelson (1935), Danny ir Rose Marie Thomas (1936), Charlton ir Lydia Heston (1944) ir daug kitų.

- *Jungtinių Tautų gen. sekretorius* Kurt Waldheimas privačioje audiencijoje aplankė popiežių Paulių VI. Kalbėjosi Artimųjų Rytų taikos klausimais. Waldheimas pareiškė, kad labai vertina Pauliaus VI taikos pastangas.

- *Notre Dame universitetas* I. A. O'Shaughnessy palikimu gavo 2.2 mil. dolerių.

- Vilniaus tikrasis vyskupas J. Steponavičius yra laikomas namų arešte Žagarėje, o dabartinis vyskupijos valdytojas prel. C. Krivaitis oficialiame Vatikano leidiny neminimas esąs prelatas, teisėtai valdąs Vilniaus vyskupiją. Apie tai perspėjo vysk. V. Brizgys, atvykstant iš už geležinės uždangos 20-čiai dvasininkų, jų tarpe ir prel. C. Krivaičiui.

- *V. Vokietijoje* 1974 m. raupsuotiesiems padėti surinkta 18 mil. markių.

- *Simo Kudirkos* su žmona spalvotą paveikslą per visą puslapį išidėjo laikraštis "Twin Circle" (Nr. 8), drauge su pasikalbėjimu, nusitęsiančiu per du puslapius. Pasikalbėjime Kudirka nupasakoja priespauda Lietuvoje ir jo patirtus sunkumus kalėjime. Kudirka pabrėžia, kad tikėjimas yra svarbiausias dalykas gyvenime, ko negali atimti nė enkavedistai; tas jam padėjo pakelti baisiausius pergyvenimus.

- *Katalikų ligoninių kapelionai* nuo savo metinio susirinkimo JAV-se rugsėjo mėnesį iki vasario pradžios užsisakė 3,000,000 Naujojo Testamento ir kitų Šv. Rašto tekstų paskleisti tarp ligonių.

- *JAV-se* 1974 metais gyventojai įsigijo 756,474 pilno Šv. Rašto knygas, 3,740,135 Naujojo Testamento knygas ir daugiau kaip 82 mil. įvairių Šv. Rašto dalių.

- *Jungtinė Šv. Rašto draugija* 1974 m. visame pasaulyje paskleidė daugiau kaip 250 mil. Šv. Rašto knygų ir jų dalių.

- *Ekvatorinėje Gvinėjoje* diktatūrinė vyriausybė sudaro sunkumų tikintiesiems. Eilė bažnyčių atimta, paversta sandėliais. Prezidentas Macias skelbia karingą ateizmą.

- *Egipto prezidentas Anwar Sadat* pareiškė, kad jis kreips daug dėmesio į Pauliaus VI skelbiamas taikos idėjas.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Sofija Oželienė. DIENŲ VITRAŽAI. Viršelis Ados Korsakaitės. Spausdino "Draugo" spaustuvė 1974 m. 380 psl., kaina 5 dol. įdomūs daug mačiusios ir daug išgyvenusios p. Oželienės prisiminimai.

Henrikas Lukaševičius. VIENAS MAŽAS GYVENIMAS. Linksmi ir liūdni autobiografiniai pasakojimai. Išleido Akademinės skautijos leidykla, 8913 S. Leavitt St., Chicago, Ill. 60620. 192 psl., kaina 5 dol.

LIETUVYBĖS ŠVYTURYS. Čikagos Aukštesniosios liuanistinės mokyklos 25 metų veiklos apžvalga. Redagavo Juozas Maslioniš. Išleido ČALM Tėvų komitetas 1975 m. 216 psl., daug iliustracijų.

PENKIOLIKMETIS CHICAGOS TOLMINKIEMYJE 1959-1975. Kristijono Donelaičio mokyklų sukaktuvinis leidinys. Redakcinis kolektyvas: Danutė Bindokienė, Jonas Bagdonas, Julius Širka. Viršelis ir meninė priežiūra — Petro Aleksos. Nuotraukos — Vaclovo Noreikos. 316 psl., didelis formatas, daug iliustracijų.

Ignas Medžiukas. ŠV. KAZIMIERO LITUANISTINĖ MOKYKLA 1949-1974. Los Angeles, California. 64 psl., daug iliustracijų.

TĖVYNĖS SARGAS. Politikos ir socialinių mokslų žurnalas. 1974 m. nr. 1(33). Redaguoja Domas Jasaitis, 220 N. Seventh Ave., Mount Vernon, N.Y. 10550. Atskiro nr. kaina — 5 dol.

DAR APIE "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" JUBILIEJŲ

Praėjusiame numeryje jau rašėme apie "L.L." jubiliejinę šventę. Šio numerio 143 psl. matome dvi nuotraukas iš tų iškilmių: viršuje atlikusieji meninę programą — Nerija Linkevičiūtė, Bernardas Prapuolenis ir akompaniatorius Manigirdas Motekaitis; apačioje premijų įteikimas — laureatė Nijolė Gražulienė, "L.L." redaktorius, mecenatė Ona Kuliešienė, laureatė Marija Eivaitė, vertinimo komisijos sekretorė Danutė Bindokienė; kalba mecenatas Vincas Kuliešius.

Šia proga dar esame gavę sveikinimą iš dr. J. Petriko su 10 dol. auka ir iš Antano ir Stasės Tumosų su 20 dol. auka. Nuoširdžiai dėkome. Taip pat esame dėkingi aukėjusiems banketui pyragų: p. Ankams (Baltic Bakery), p. Dailidkai (Lithuanian Bakery), p. Mackevičiams (Brighton Bakery) ir p. Danutei Kurauskienėi.

Nuoširdi padėka už skelbimus "Margučio", Sofija Barcus ir Forumo radijo programoms bei Lietuvos televizijai.

KONKURSAI PAGERBTI VALANČIUI IR ČIURLIONIUI

Lietuvių Rašytojų draugija skelbia vysk. M. Valančiaus tema romano, dramos ir novelės konkursą, minint jo mirties 100 metų sukaktį. Už romaną skiriama 1000 dol. premija, už dramą — 500 dol., už novelę — 250 dol.

Amerikos Lietuvių Vargonininkų Muzikų sąjunga, minint M. K. Čiurlionio gimimo 100 metų sukaktį, skelbia konkursą sukurti fortepionui kūrinį: sonatą, siuitą, preliudus, fugas

ar kt. Skiriamos trys premijos: I — 750 dol., II — 500 dol., III — 300 dol.

Šių abiejų konkursų mecenatas yra dr. Jonas P. Lenktaitis, "Patrijos" leidyklos savininkas, buvęs Vilniaus filharmonijos ir Vilniaus operos direktorius.

Konkursams kūriniai siunčiami šiuo adresu: Kultūros Židinys, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME “LAIŠKU LIETUVIAMS” RĖMĖJAMS

100 dol. aukojo — N.N. iš Čikagos.

90 dol. aukojo — N.N. iš Australijos.

Po 14 dol. aukojo: K. Linkus, A. Domanskienė, O. Jankevičiūtė, K. J. Aglinskai.

13 dol. aukojo — M. Vygantas.

Po 10 dol. aukojo: J. Sandargai, J. Ardys, E. Armanienė, B. Ginčiauskas, N. Gailiūnienė.

Po 9 dol. aukojo: S. Juškus, A. Matulionis, J. Butikas, kun. P. Katauskas, J. Petrikas, V. Aviža, kun. L. Dieninis, S. Jurskytė, M. Kapačinskienė, J. Kizlauskas.

7 dol. aukojo — Pr. Gudonis.

Po 6 dol. aukojo: J. Andrukaitis, M. Ambrozaitienė, P. Vygantas, Tėvai Pranciškonai, A. Plioplys, B. Jasevičius, A. Klimas, J. Kaknevičius, O. Dorn, A. Dailydė, I. Deksnys.

Po 5 dol. aukojo: E. Jursėnaitė, A. Lesevičius, K. Majauskas, J. Žmuidzinas, A. Elijošius, V. Gečas, F. Tallat-Kelpša, V. Rygertas, M. Ostrauskas, K. Dočkus.

Po 4 dol. aukojo: vysk. V. Brizgys, V. Vizgirda, A. Bukšnienė, G. Gaurilius, T. Bukaveckas, J. Vembrė, A. Ostis, A. Balsys, V. Širmulienė, A. Grybauskas, O. Bakaitienė, V. Janulaitis, kun. J. Velutis, A. Kairaitis, V. Biliūnienė, E. Eidėnienė, P. Atkočaitis, S. Vosylienė, P. Vitas, A. Dronsatavičius, J. Vaineikis, M. Šimkus, A. Pračkailienė, K. Štuopienė, O. Šimaitienė, B. Konauka, V. Norvilas, O. Girmienė, P. Šošienė, F. Valaitis, H. Laucius, M. Jasaitienė, S. Vidmantas, M. Bumbulienė, J. Plačas, V. Statkus, L. Krajauskas, E. Jasaitienė, L. Vedeckas, A. Mikšienė, A. Pareigis, A. Rugienienė, K. Gasiūnas, G. Damašius, kun. P. Kuras, M. Vilutienė, A. Masiulis, J. Jagėla, S. Geštautas, S. Vaišvilienė, L. Raslavičius, J. Raižys, F. Černius, E. Jankauskienė, S. Lukas, kun. J. Ruokis, B. Kripkauskienė, A. Mikėnas, B. Klorė, J. Susmaras, S. Blynas, L. Kairienė, A. Dagilis, kun. T. Palis, M. Lapinskas, N. Šumskienė, K. Stasiulis, V. Jokubauskienė, V. Vaitkevičienė, T. Zailskienė, M. Matuzienė, A. Rimkus, A. Alkaitis, P. Gruodis, G. Juškėnas, R. Korzonas, V. Rociūnas, J. Kanišauskas, P. Balandienė, B. Čižikas, Z. Brencius, M. Kriaučiūnienė, A. Valavičius, O. Kindurienė, S. Žumbakienė, A. Tamulionis, J. Yla, A. Milčienė, M. Kapočius, J. Morkūnas, J. Telson, J. Mikalonis, I. Smieliauskienė, V. Sinkus, J. Tamulaitis, B. Kožicienė, A. Baltrušaitytė, kun. E. Statkus, O. Vilėniškienė, I. Kalvaitienė, A. Lipčius, A. Urbonas, kun. V. Martinus, R. Boris, kun. K. Balčys, kun. A. Rubšys, J. Bytautienė, V. Urbonas, K. Otto, J. Jakševičienė, J. Turčinskas, kun. A. Goldikovskis, S. Paketuras, J. Petrauskas, N. Norris, S. Rutkus, B. Tamošiūnienė, J. Jodelė, P. A. Raulinaitis, A. Kiškis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algirdas Kurauskas, Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinotas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis — Algirdo Kurausko. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.